

ภาวะเศรษฐกิจและสังคมเพื่อวางแผนการใช้ที่ดิน  
ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน  
ตำบลแม่เจดีย์ใหม่ อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย  
ปีการผลิต 2545/46

นางวิพร ยิ่งเหลือ



เอกสารวิชาการเลขที่ 06-03-46

ส่วนเศรษฐกิจที่ดิน

สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2546

ภาวะเศรษฐกิจและสังคมเพื่อวางแผนการใช้ที่ดิน  
ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน  
ตำบลแม่เจดีย์ใหม่ อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย  
ปีการผลิต 2545/46

นางวิพร ยังเหลือ

เอกสารวิชาการเลขที่ 06 - 03 - 46

ส่วนเศรษฐกิจที่ดิน

สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน

กรมพัฒนาที่ดิน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2546

## บทคัดย่อ

ภาวะเศรษฐกิจและสังคมเพื่อวางแผนการใช้ที่ดินในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน ตำบลแม่เจดีย์ใหม่ อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย เป็นการดำเนินงานโดยมุ่งเน้นการวางแผนการใช้ที่ดิน จัดทำทำกินและกำหนดเขตการใช้ที่ดินเป็นประเด็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณน้ำในลุ่มน้ำและศักยภาพของพื้นที่กับภาคการผลิตรายสาขาให้ไปอย่างเกื้อกูลและพึ่งพาอาศัยกันในลักษณะเชื่อมโยงทุกๆ ด้าน ดังนั้นจึงต้องศึกษาสภาพทั่วไปของเกษตรกรและสภาพการผลิต ต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตพืช ซึ่งเป็นการศึกษาสภาพทั่วไปและแนวคิดของหมู่บ้านจากหัวหน้าหมู่บ้านและผู้นำชุมชนของแต่ละหมู่บ้านคือ บ้านห้วยน้ำริน บ้านเมืองน้อย บ้านแสนเจริญ บ้านคอยมดและบ้านห้วยม่วง ด้วยวิธีการสอบถามสภาพเศรษฐกิจสังคมทั่วไปของครัวเรือนทั้งหมด 56 ตัวอย่าง และสอบถามสภาพการผลิต ต้นทุน ผลตอบแทนจากการผลิตพืชเศรษฐกิจที่ทางศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำรินส่งเสริมให้เกษตรกรปลูก ได้ตัวอย่างตามชนิดพืชทั้งหมด 150 ตัวอย่าง

จากการศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชนพบว่า มีศูนย์สาธิตสุขชุมชนในบ้านเมืองน้อยและบ้านห้วยม่วง ครัวเรือนส่วนใหญ่อาศัยน้ำอุปโภคบริโภคจากน้ำประปาภูเขา มีไฟฟ้าใช้ 5 กลุ่มบ้านหรือร้อยละ 93.00 ของครัวเรือนทั้งหมด ถนนภายในหมู่บ้านมีบางส่วนเป็นคอนกรีตและลาดยางใช้ได้ตลอดปี สภาพทั่วไปของเกษตรกรนั้นหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 38.14 ปี นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 98.21 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 48.21 เคยเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับอาชีพร้อยละ 71.43 เป็นสมาชิกมูลนิธิโครงการหลวงร้อยละ 64.29 ด้านสมาชิกของครัวเรือนเกษตรกร มีสมาชิกเฉลี่ยต่อครัวเรือน 4.89 คน มีผู้ที่ทำงานร้อยละ 60.53 และผู้ที่ไม่ได้ทำงาน (เด็กเล็ก เรียนหนังสือ คนชรา คนป่วยและคนพิการ)ร้อยละ 39.47 ผู้ที่ทำงานส่วนใหญ่ร้อยละ 26.38 และ 21.27 ทำการเกษตรในครอบครัวเพียงอย่างเดียวและทำการเกษตรในครอบครัวและรับจ้างในการเกษตร ตามลำดับ สมาชิกในครัวเรือนพบว่าเป็นผู้ไม่รู้หนังสือมากที่สุดร้อยละ 33.94 เกษตรกรมีรายได้ที่เป็นเงินสดทั้งหมด 70,056.43 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งเป็นรายได้ที่เป็นเงินสดจากการเกษตรร้อยละ 83.40 รายได้ที่เป็นเงินสดนอกฟาร์มร้อยละ 16.60 ส่วนค่าใช้จ่ายเงินสดทั้งหมด 54,636.69 บาทต่อครัวเรือน เป็นค่าใช้จ่ายในการเกษตรที่เป็นเงินสดเพียงร้อยละ 35.20 ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 64.80 เป็นค่าใช้จ่ายในการครองชีพที่เป็นเงินสด ดังนั้นเกษตรกรจะมีรายได้เงินสดสุทธิครัวเรือนละ 15,419.74 บาท สำหรับหนี้สินนั้น เกษตรกรมีหนี้สินร้อยละ 50.00 มูลค่าหนี้สินโดยเฉลี่ย 14,527.44 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 82.15 เป็นการกู้เงินเพื่อใช้ในการเกษตร แหล่งเงินกู้สำคัญได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ซึ่งมีเกษตรกรกู้เงินจากแหล่งนี้ร้อยละ 59.57 ของแหล่งเงินกู้ทั้งหมด การถือครองที่ดินพบว่า เกษตรกรมีเนื้อที่ถือครอง

เฉลี่ยครัวเรือนละ 12.98 ไร่ ไร่ ไร่ใช้ที่ดินถือครองในการทำไร่มากที่สุดเฉลี่ยครัวเรือนละ 6.31 ไร่ รองลงมาเป็นการใช้ที่ดินปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น ปลูกผักและไม้ดอกไม้ประดับ ตามลำดับ ส่วนปัญหาในด้านการประกอบอาชีพนั้นพบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ปริมาณผลผลิตตกต่ำ ปัจจัยการผลิตราคาสูงและศัตรูพืชรบกวน ตามลำดับ ปัญหาในด้านการครองชีพเกษตรกรร้อยละ 92.86 มีปัญหา โดยร้อยละ 84.62 ขาดสาธารณูปโภคพื้นฐาน แต่เกษตรกรไม่มีปัญหาในด้านสังคมและความปลอดภัย ความต้องการให้รัฐเข้าไปช่วยเหลือในด้านการครองชีพและสังคมนั้นเกษตรกรร้อยละ 98.21 ต้องการให้ช่วยจัดการแหล่งน้ำเพื่อการบริโภคมากที่สุดร้อยละ 69.09 รองลงมาเป็นการเป็นสถานีอนามัยในหมู่บ้านและการจัดสร้างและซ่อมถนน ตามลำดับ ส่วนทัศนคติด้านการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของเกษตรกรปรากฏว่าร้อยละ 71.43 คิดที่จะเปลี่ยนแปลงการทำเกษตร ด้วยการลดการปลูกพืชหลักดั้งเดิม (ข้าวไร่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และถั่วแดงหลวง) โดยจะปลูกพืชที่ทางมูลนิธิโครงการหลวงส่งเสริม ได้แก่เฟิร์น ดอกคุ่มเงินคุ่มทองและดอกกลีเอทริสทดแทน ด้านความรู้เรื่องดินพบว่า เกษตรกรยังนิยมเผาเศษซากพืชเมื่อเตรียมดินเพราะคิดว่าให้ประโยชน์สูงถึงร้อยละ 82.14 โดยส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นการปรับปรุงบำรุงดินให้อุดมสมบูรณ์ขึ้น

ผลศึกษาสภาพการผลิตพืชพบว่า **พืชไร่** ถั่วแดงหลวง ข้าวไร่(ใส่ปุ๋ย) และข้าวไร่ (ไม่ใส่ปุ๋ย) มีผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 2,969.15 2,373.98 และ 1,446.68 บาท ตามลำดับ **ไม้ผล** พลับ(ใส่ปุ๋ย) มีรายได้สูงสุด รองลงมาได้แก่การปลูกบ๊วย(ไม่ใส่ปุ๋ย) ส่วนการปลูกบ๊วย (ใส่ปุ๋ย) มีรายได้ต่ำสุด เมื่อพิจารณาผลตอบแทนพบว่า พลับ (ใส่ปุ๋ย) บ๊วย(ใส่ปุ๋ย) และบ๊วย(ไม่ใส่ปุ๋ย) มีผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 19,181.62 1,158.81 และ 1,230.18 บาท ตามลำดับ **ไม้ยืนต้น** กากาแฟนั้น พบว่า กากาแฟ (ใส่ปุ๋ย) มีผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 1,776.92 บาท สำหรับกากาแฟ(ไม่ใส่ปุ๋ย) มีผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 1,657.80 บาท **พืชผัก** สตรอเบอร์รี่มีรายได้ต่อไร่เฉลี่ยมากที่สุดคือ 38,249.12 บาท คื่นช่ายยอดดอยคำมีรายได้ต่อไร่เฉลี่ยต่ำสุดคือ 4,898.39 บาท ด้านผลตอบแทนการผลิตพบว่าสตรอเบอร์รี่ ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดสูงสุดเฉลี่ยไร่ละ 19,181.62 บาท รองลงมาได้แก่ ถั่วลิ้นเต้าหวาน ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 5,502.86 บาท ผักกาดขาวปลี ผักกาดหางหงษ์ ผักกาดฮ่องเต้และคื่นช่ายยอดดอยคำมีผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 4,699.31 3,361.32 3,277.12 บาท และ 2,803.41 บาท ตามลำดับ **สมุนไพร** การปลูกสมุนไพรโรสแมรี่มีรายได้สูงสุดเฉลี่ยไร่ละ 110,286.00 บาท เมื่อพิจารณาผลตอบแทนการผลิตพบว่า **โรสแมรี่** และ **เลมอนทาร์ม** ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ย 86,766.95 และ 56,950.25 บาทต่อไร่ ตามลำดับ **ไม้ดอกไม้ประดับ** ดอกแคลาลิลลี่มีรายได้สูงสุดเฉลี่ยไร่ละ 80,300.00 บาท ดอกคุ่มเงินคุ่มทอง(ปี 1) มีรายได้ต่ำสุดเฉลี่ยไร่ละ 14,120.68 บาท ดอกกลีเอทริส ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดสูงสุดเฉลี่ยไร่ละ

50,599.49 บาท รองลงมาได้แก่ดอกแกลดลิลลี่ เฟิร์นและดอกตุ้มเงินตุ้มทอง มีผลตอบแทนเหนือ  
ต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 40,941.43 25,254.70 และ 15,622.44 บาท ตามลำดับ ส่วนเฟิร์น (ปี 1)  
และดอกตุ้มเงินตุ้มทอง(ปี 1) ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 8,670.54 และ 7,750.15  
บาท ตามลำดับ

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าพืชที่ให้รายได้สูงส่วนใหญ่จะเป็นพวกไม้ดอก-ไม้  
ประดับและพืชสมุนไพร เมื่อพิจารณาเฉพาะผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสดจากการ  
ใช้ประโยชน์ที่ดินพบว่าพืชทุกชนิดที่สำรวจในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำรินยังมีกำไรในการ  
ผลิต โดยเฉพาะสมุนไพรโรสแมรี่ให้กำไรมากที่สุด ส่วนบัว(ใส่ปุ๋ย) ให้กำไรน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมา  
จากเกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงในปัจจุบันส่วนใหญ่จะนิยมที่จะปลูกไม้ดอก-ไม้  
ประดับเพราะปลูกแล้วให้รายได้ที่สูงกว่า จึงทำให้เกษตรกรขาดการเอาใจใส่พืชไม้ผลที่มีอยู่แล้ว ข้อเสนอ  
แนะจากการศึกษาพบว่าเกษตรกรหัวหน้าครัวเรือนซึ่งอยู่ในวัยแรงงานแต่ส่วนใหญ่จะไม่รู้  
หนังสือร้อยละ 46.43 จึงมีปัญหาในด้านการสื่อสารและทำความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ดังนั้นรัฐควร  
ให้ความรู้และเพิ่มโอกาสทางการศึกษาด้วยการสาธิต ฝึกอบรมและพาไปศึกษาดูงานจะทำให้  
เกษตรกรรับรู้และเข้าใจในเทคโนโลยีใหม่ๆ ตลอดจนแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ดีขึ้น ทั้งนี้รัฐควรมีการจัด  
เจ้าหน้าที่เข้าไปแนะนำขั้นตอนต่างๆ ในการปลูกพืชให้เหมาะสมและถูกหลักวิชาการให้แก่เกษตรกร  
จัดสร้างและซ่อมแซมถนนให้ใช้ได้ตลอดปี เพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารและการ  
ขนส่งผลผลิตในการเกษตร สำหรับปัญหาขาดแคลนน้ำในการเพาะปลูกนั้น รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง  
ควรเข้าไปช่วยเหลือในเรื่องของแหล่งเก็บกักน้ำในการผลิตในฤดูแล้ง ด้านปัญหาราคาผลผลิตพืช  
เกือบทุกชนิดยังมีราคาต่ำซึ่งเกษตรกรยังไม่พอใจในราคาผลผลิตที่ได้รับ รัฐควรมีการเข้าไปแนะนำให้  
มีการรวมกลุ่มเพื่อให้มีอำนาจต่อรองราคากับพ่อค้าที่รับซื้อผลผลิตและส่งเสริมการปรับปรุงคุณภาพ  
ผลผลิต ซึ่งจะทำให้เกษตรกรได้รับราคาผลผลิตที่สูงขึ้น

## สารบัญเรื่อง

	หน้า
<b>บทที่ 1 บทนำ</b>	1
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 ระยะเวลาดำเนินการ	2
1.4 สถานที่ดำเนินการ	2
1.5 อุปกรณ์	2
1.6 วิธีการ	2
1.7 ผู้ดำเนินการวิจัย	4
1.8 หน่วยงานที่รับผิดชอบ	4
<b>บทที่ 2 สภาพทั่วไปของเกษตรกร</b>	5
2.1 ข้อมูลทั่วไป	5
2.2 สภาพทั่วไปของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรและสมาชิก	5
2.3 การถือครองที่ดินและการใช้ประโยชน์ที่ดิน	6
2.4 รายได้และค่าใช้จ่ายของครัวเรือน	7
2.5 ภาวะหนี้สิน	8
2.6 ปัญหาและความต้องการด้านการครองชีพและด้านสังคม	8
2.7 ทักษะและความรู้เรื่องดินและการใช้ที่ดินของเกษตรกร	8
<b>บทที่ 3 สภาพการผลิต ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตพืช</b>	11
3.1 เนื้อที่เพาะปลูก ปริมาณผลผลิต มูลค่าผลผลิตและการใช้ประโยชน์	11
3.2 ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตพืช	14
3.3 ปัญหาและความต้องการในการผลิตพืชของครัวเรือนเกษตรกร	18
<b>บทที่ 4 สรุปและข้อเสนอแนะ</b>	21
สรุป	
ข้อเสนอแนะ	27
<b>ภาคผนวก</b>	79

## สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	: อายุ ศาสนา การศึกษาและการฝึกอบรมของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46	29
ตารางที่ 2	: การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนา โครงการหลวงห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46	30
ตารางที่ 3	: ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46	31
ตารางที่ 4	: จำนวนคน สถานภาพบุคคลและการศึกษาของสมาชิกครัวเรือนเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46	37
ตารางที่ 5	: สถานภาพการทำงานและลักษณะงานที่ทำของสมาชิกครัวเรือนเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46	38
ตารางที่ 6	: การถือครองที่ดินและการใช้ประโยชน์ที่ดินของครัวเรือนเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46	39
ตารางที่ 7	: รายได้ในฟาร์มของครัวเรือนเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46	40
ตารางที่ 8	: ค่าใช้จ่ายในฟาร์มของครัวเรือนเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46	41
ตารางที่ 9	: รายได้นอกฟาร์มของครัวเรือนเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46	42
ตารางที่ 10	: ค่าใช้จ่ายในการครองชีพของครัวเรือนเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46	42
ตารางที่ 11	: รายได้สุทธิของครัวเรือนเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46	43
ตารางที่ 12	: ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงินของครัวเรือนเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46	44
ตารางที่ 13	: ปัญหาในการครองชีพของครัวเรือนเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46	45
ตารางที่ 14	: ความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐในด้านการครองชีพของครัวเรือนเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46	45

## สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 15 : ทักษะคติความรู้เรื่องดินและการใช้ที่ดินของเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนา โครงการหลวงห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46	46
ตารางที่ 16 : ทักษะคติด้านการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของครัวเรือนเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนา โครงการหลวงห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46	51
ตารางที่ 17 : แนวความคิดในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46	54
ตารางที่ 18 : สถานะการผลิตพืชของครัวเรือนเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46	55
ตารางที่ 19 : การใช้ประโยชน์จากผลผลิตพืชของครัวเรือนเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนา โครงการหลวงห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46	56
ตารางที่ 20 : สถานที่จำหน่ายผลผลิตของครัวเรือนเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46	57
ตารางที่ 21 : ต้นทุนผันแปร ต้นทุนคงที่และต้นทุนทั้งหมดในการผลิตพืช ในพื้นที่ศูนย์พัฒนา โครงการหลวงห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46	58
ตารางที่ 22 : มูลค่าผลผลิต ต้นทุนและผลตอบแทนจากการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่ศูนย์พัฒนา โครงการหลวงห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46	60
ตารางที่ 23 : ปัญหาในการผลิตทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรเป็นรายพืช ในพื้นที่ศูนย์พัฒนา โครงการหลวงห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46	62
ตารางที่ 24 : ความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐในการประกอบอาชีพของครัวเรือนเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46	78



## สารบัญรูป

	หน้า
รูปที่ 1 ขอบเขตพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน	3

## บทที่ 1

### บทนำ

#### 1.1 หลักการและเหตุผล

ในระยะ 30 ปีที่ผ่านมา การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยโดยการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติเป็นหลักนั้นเป็นผลให้ทรัพยากรธรรมชาติลดจำนวนลงอย่างรวดเร็ว เริ่มขาดแคลน โดยเฉพาะทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาทั้งในด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และกิจกรรมบริการอื่นๆ ถูกนำไปใช้อย่างฟุ่มเฟือย ขาดการจัดการและบริหารอย่างเหมาะสมรวมทั้งการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่สอดคล้องกับสมรรถนะของที่ดิน ทำให้เกิดการขาดแคลนพื้นที่เกษตรที่อุดมสมบูรณ์และนับวันมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อพื้นที่ป่าไม้ที่ถูกทำลายเพื่อเปลี่ยนสภาพเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งเท่ากับเป็นการทำลายแหล่งต้นน้ำลำธารโดยตรง อันจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำรินตั้งขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ราษฎรชาวเขาในท้องถิ่นทุรกันดารมีอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมทั้งการฟื้นฟูและอนุรักษ์ต้นน้ำ ลำธารให้มีสภาพสมบูรณ์ขึ้น โดยป้องกันการบุกรุกทำลายป่า ต้องการสร้างความชัดเจนในการพัฒนาพื้นที่ทำการเกษตรให้ทำในพื้นที่เหมาะสมกับการเกษตรไม่รบกวนพื้นที่ป่า ลดการปลูกฝิ่น ส่งเสริมอาชีพให้ราษฎรพึ่งตนเองได้ โดยให้มีการกำหนดพื้นที่เกษตรออกจากพื้นที่ป่าไม้อย่างชัดเจน รวมทั้งให้มีการควบคุมไม่ให้ขยายตัวบุกรุกเข้าไปในป่าอีก ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนและเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงาน

ดังนั้นในการดำเนินงานของกรมพัฒนาที่ดินเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการทรัพยากรที่ดินจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการทรรศน์ใหม่ โดยมุ่งเน้นการวางแผนการใช้ที่ดินและจัดที่ทำกินในแต่ละศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำรินและกำหนดเขตการใช้ที่ดินเป็นประเด็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณน้ำในลุ่มน้ำและศักยภาพของพื้นที่กับภาคการผลิตรายสาขาให้เป็นไปอย่างเกื้อกูลและพึ่งพาอาศัยกันในลักษณะเชื่อมโยงทุกด้าน เพื่อให้แผนการใช้ที่ดินสามารถขึ้นำการจัดทำแผนการปฏิบัติ การพัฒนาการเกษตรและกำหนดเขตการใช้ที่ดินให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จากสาเหตุดังกล่าวจึงต้องสำรวจข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อเป็นปัจจัยเกื้อหนุนกับแผนนโยบายการพัฒนาประเทศในอนาคตในอันที่จะให้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืนตลอดไป

## 1.2 วัตถุประสงค์

- 1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของเกษตรกร
- 1.2.2 เพื่อศึกษาสภาพการผลิต ต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตพืช

## 1.3 ระยะเวลาดำเนินการ

- 1.3.1 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของประชากรในเขตโครงการ เดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม 2545
- 1.3.2 ออกแบบสอบถาม ตรวจสอบและปรับปรุงและแก้ไข เดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม 2546
- 1.3.3 ดำรวจข้อมูลจากประชากรตัวอย่าง เดือนเมษายน 2546
- 1.3.4 ประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนกรกฎาคม 2546
- 1.3.5 เขียนรายงานและจัดทำรายงาน เดือนสิงหาคม ถึงเดือนกันยายน 2546

## 1.4 สถานที่ดำเนินการ

ดำเนินการศึกษาในเขตพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน ตำบลแม่เจดีย์ใหม่ อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย จำนวน 5 หมู่บ้านได้แก่ บ้านห้วยน้ำริน บ้านเมืองน้อย บ้านแสนเจริญ บ้านคอยมดและบ้านห้วยม่วง (ตามรูปที่ 1)

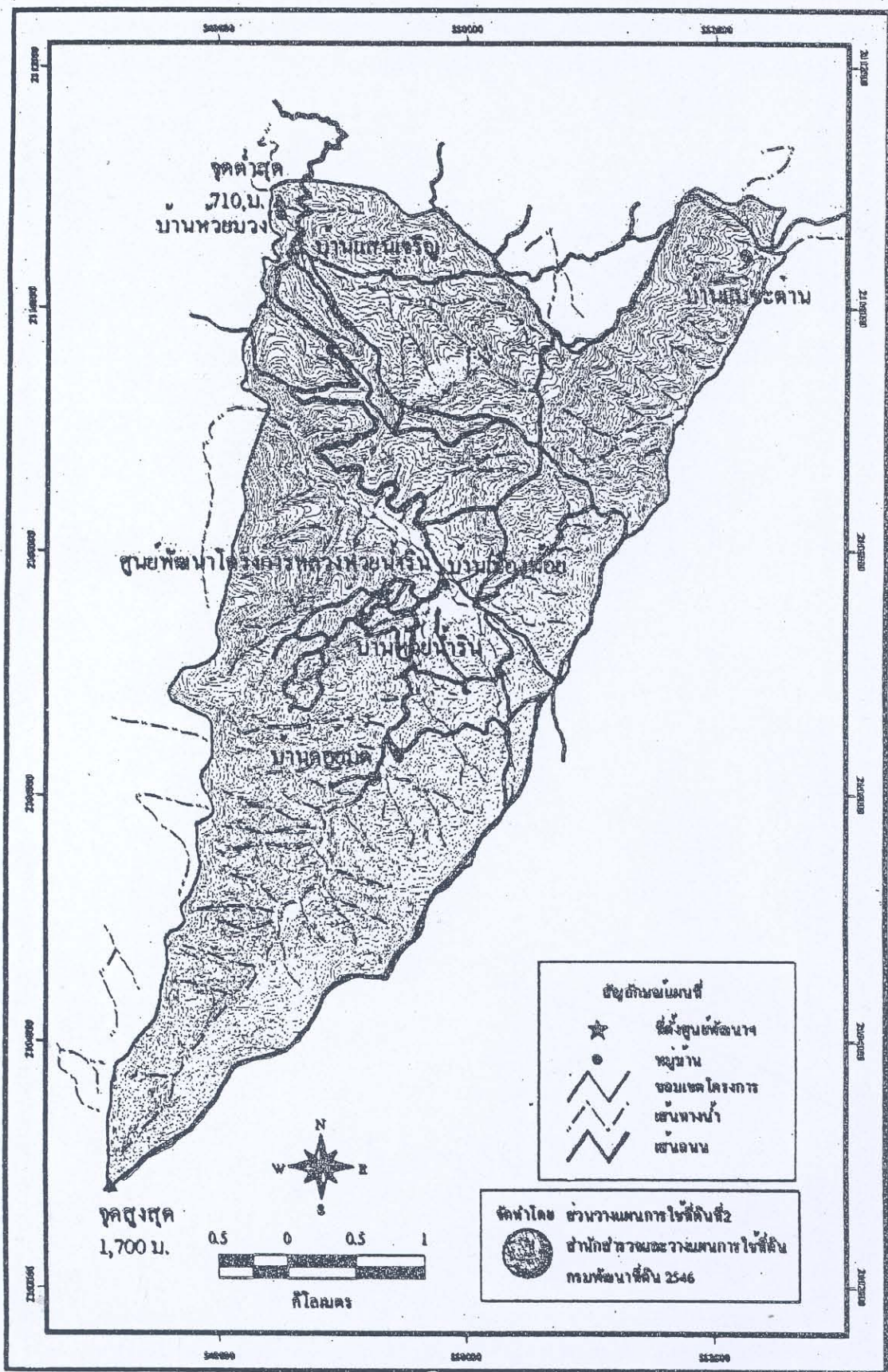
## 1.5 อุปกรณ์

- 1.5.1 แบบสอบถามข้อมูลสภาพเศรษฐกิจสังคมทั่วไปของครัวเรือน
- 1.5.2 แบบสอบถามสภาพการผลิตทางการเกษตร (การผลิตพืช)
- 1.5.3 แผนที่สภาพภูมิประเทศ มาตราส่วน 1:50,000 ของกรมแผนที่ทหาร

## 1.6 วิธีการ

### 1.6.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่นำมาวิจัยทั้งหมด เป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม (Primary Data) ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน ในเรื่องของสภาพเศรษฐกิจสังคมทั่วไปของครัวเรือน และสภาพการผลิตทางการเกษตร (การผลิตพืช) โดยสำรวจพืชเศรษฐกิจที่ทางศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำรินส่งเสริมให้เกษตรกรปลูก ได้จำนวนตัวอย่าง 56 ตัวอย่าง จากแบบสอบถามสภาพเศรษฐกิจสังคมทั่วไปของครัวเรือน และได้ตัวอย่างจำนวน 150 ตัวอย่างจากแบบสอบถามสภาพการผลิตทางการเกษตร (การผลิตพืช) โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย



รูปที่ 1 ขอบเขตพื้นที่ที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน

### 1.6.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

1.6.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทั่วไปของเกษตรกร อายุ ศาสนา การศึกษาลักษณะการถือครองที่ดิน ลักษณะการใช้ที่ดิน การผลิตพืชทางการเกษตร ภาวะหนี้สิน ปัญหาในการเกษตรและการครองชีพ ความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐต่างๆ ใช้ค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ

1.6.2.2 การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตพืช เป็นการวิเคราะห์ต้นทุนผันแปร ต้นทุนคงที่และต้นทุนทั้งหมด จำแนกเป็นต้นทุนเงินสดกับไม่เป็นเงินสดและการวิเคราะห์ผลตอบแทน ได้แก่ ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปร ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดและผลตอบแทนสุทธิทั้งหมด โดยใช้หลักวิธีการทางเศรษฐศาสตร์

### 1.7 ผู้ดำเนินการวิจัย

นางวิพร ยังเหลือ

### 1.8 หน่วยงานที่รับผิดชอบ

ส่วนเศรษฐกิจที่ดิน สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน

## บทที่ 2

### สภาพทั่วไปของเกษตรกร

#### 2.1 ข้อมูลทั่วไป

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน ตั้งอยู่หมู่ที่ 8 ตำบลแม่เจดีย์ใหม่ อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย มีพื้นที่รับผิดชอบ 19.03 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 11,894 ไร่ ประกอบด้วย 6 กลุ่มบ้าน คือ หมู่ที่ 8 บ้านเมืองน้อย บ้านห้วยน้ำริน บ้านคอยมด หมู่ที่ 10 บ้านห้วยม่วง บ้านแสนเจริญ บ้านแม่จะดำน ได้ทำการสำรวจ 5 กลุ่มบ้าน (ส่วนบ้านแม่จะดำนเป็นผ่ากะเหรี่ยง ไม่ได้เข้าไปทำการสำรวจมีปัญหาเรื่องการเดินทาง) ประกอบด้วย 2 ผ่า คือผ่ามูเซอและคนเมือง ซึ่งคนเมืองมีอยู่เพียงกลุ่มบ้านเดียว ได้แก่ บ้านเมืองน้อย ที่เหลืออีก 4 กลุ่มบ้านเป็นผ่ามูเซอ ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำรินมีโรงเรียนตั้งอยู่ในพื้นที่ 2 โรงเรียน (ระดับประถมศึกษา) มีศูนย์สาธารณสุขชุมชนในบ้านเมืองน้อยและบ้านห้วยม่วง ประชากรส่วนใหญ่อาศัยนำอุปโภคบริโภคจากน้ำประปาภูเขา (เป็นน้ำจากชลประทาน แต่ประชากรต่อต่อมาใช้แล้วเรียกว่าน้ำประปาภูเขา) คราวเรือนมีไฟฟ้าใช้ คิดเป็นร้อยละ 93.00 ของครัวเรือนทั้งหมด บ้านเมืองน้อยมีโทรศัพท์สาธารณะใช้ 4 ตู้ ส่วนบ้านห้วยน้ำริน บ้านคอยมดและบ้านห้วยม่วง มีโทรศัพท์สาธารณะใช้หมู่บ้านละ 1 ตู้ แต่มีปัญหาโทรศัพท์เสียไม่สามารถให้บริการได้ ทำให้การสื่อสารทำได้ลำบาก ขณะที่สำรวจมีเกษตรกรบางส่วนมีโทรศัพท์เคลื่อนที่ (มือถือ) แต่ก็ยังมีไม่มากนัก ถนนภายในหมู่บ้านบางส่วนเป็นคอนกรีตและลาดยางใช้ได้ตลอดปี บางส่วนเป็นลูกรัง ซึ่งจะใช้ไม่ได้ในช่วงฤดูฝน โดยเฉพาะหมู่บ้านแสนเจริญทางเข้าหมู่บ้านเป็นถนนลูกรังฤดูฝนจะลำบากมาก ส่วนถนนของโครงการที่เชื่อมต่อกับอำเภอและจังหวัดเป็นถนนลาดยาง

#### 2.2 สภาพทั่วไปของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรและสมาชิก

หัวหน้าของครัวเรือนเกษตรกรในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำรินมีอายุเฉลี่ย 38.14 ปี นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 98.21 ยังมีบางส่วนของหัวหน้าครัวเรือนคนเมืองที่นับถือศาสนาอิสลาม จากจำนวนหัวหน้าครัวเรือนทั้งหมดร้อยละ 48.21 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งคนเมืองจะมีจำนวนมากกว่าผ่ามูเซอที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 76.74 ในขณะที่ผ่ามูเซอร้อยละ 35.90 รองลงมาเป็นผู้ที่ไม่รู้หนังสือร้อยละ 46.43 เป็นคนเมืองร้อยละ 23.53 แต่ผ่ามูเซอมีมากกว่าครึ่งคือร้อยละ 56.41 ที่เหลืออีกร้อยละ 3.57 1.79 เป็นผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือ แต่สามารถอ่านออกเขียนได้และจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามลำดับ ในรอบ 5 ปี

ที่ผ่านมาหัวหน้าครัวเรือนได้เคยเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับอาชีพร้อยละ 71.43 และการเข้ารับการฝึกอบรมได้ประโยชน์จากการฝึกอบรมร้อยละ 97.50 เป็นสมาชิกของกลุ่มและสถาบันต่างๆ ร้อยละ 71.43 เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมาร้อยละ 64.29 เป็นสมาชิกมูลนิธิโครงการหลวง ซึ่งส่วนมากได้รับประโยชน์จากการเป็นสมาชิกเกือบทั้งหมด (ตารางที่ 1-2)

ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรของหัวหน้าครัวเรือนนั้นพบว่า ดอกคุ่มเงินคุ่มทองเป็นพืชที่มีจำนวนครัวเรือนที่ปลูกมากที่สุดคือร้อยละ 66.07 รองลงมาได้แก่ ข้าวไร่ บัวและดอกลิเอทริส จำนวนปีที่เคยทำสำหรับพืชไร่ประมาณ 15-16 ปี ไม้ผลประมาณ 6-8 ปี พืชผักประมาณ 2-10 ปี ส่วนสัตว์นั้นเกษตรกรเลี้ยงไก่อานานกว่าสัตว์อื่นๆ คือ 15.21 ปี แต่สัตว์ที่มีจำนวนครัวเรือนที่เลี้ยงมากที่สุดคือสุกรคิดเป็นร้อยละ 41.07 ส่วนพืชที่เลิกปลูกนั้นส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าขาดแคลนแรงงาน (ตารางที่ 3)

สำหรับข้อมูลทั่วไปของสมาชิกครัวเรือนเกษตร จากการสำรวจมีสมาชิกเฉลี่ยต่อครัวเรือน 4.89 คน โดยผ่านชุมชนมีจำนวนสมาชิกมากกว่าคนเมืองคือ 5.43 คน ในขณะที่คนเมืองมีสมาชิก 3.64 คน สมาชิกในครัวเรือนนั้นเป็นชายมากกว่าหญิงคือชายร้อยละ 51.82 เป็นหญิงร้อยละ 48.18 ร้อยละ 65.64 ของสมาชิกครัวเรือนอยู่ในวัยทำงาน สถานภาพบุคคลนั้นพบว่า ประชากรร้อยละ 95.35 มีบัตร ทร.14 (สัญชาติไทยมีบัตรประชาชน) มีบัตร ทร.13 (บัตรบุคคลบนพื้นที่สูง) และมีบัตรเขียวขอบแดง (บัตรสำรวจบุคคลชุมชนบนพื้นที่สูง) อย่างละร้อยละ 2.33 ระดับการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือนนั้นพบว่าไม่รู้หนังสือมีมากที่สุดร้อยละ 33.94 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 25.91 กำลังศึกษา เด็กเล็กยังไม่เรียนหนังสือ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและอ่านออกเขียนได้ 24.09 11.68 3.28 และ 1.10 ตามลำดับ จำนวนคนทั้งหมดในครัวเรือนของเกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน ทำงานร้อยละ 60.53 (2.96 คน) โดยทำการเกษตรในครอบครัวเพียงอย่างเดียวร้อยละ 26.38 (1.29 คน) ทำการเกษตรในครอบครัวและรับจ้างในการเกษตรร้อยละ 21.27 (1.04 คน) ทำการเกษตรในครอบครัวและรับจ้างในการเกษตรและนอกการเกษตรร้อยละ 9.82 (0.48 คน) ที่เหลือทำการเกษตรในครอบครัวและประกอบอาชีพอื่นร้อยละ 3.06 (0.15 คน) ในส่วนของผู้ไม่ได้ทำงานนั้น ส่วนมากเป็นเด็กเล็กเรียนหนังสือ คนชรา คนป่วยและคนพิการร้อยละ 39.47 (1.93 คน) (ตารางที่ 4-5)

## 2.3 การถือครองที่ดินและการใช้ประโยชน์ที่ดิน

เกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำรินมีเนื้อที่ถือครองเฉลี่ยครอบครัวละ 12.98 ไร่ โดยผ่านชุมชนมีเนื้อที่ถือครองมากกว่าคนเมือง คือ ผ่านชุมชนเฉลี่ย 13.71 ไร่ต่อครอบครัว



คนเมืองเฉลี่ย 11.29 ไร่ต่อครอบครัว ซึ่งจากเนื้อที่ถือครองทั้งหมดนั้นเป็นที่ดินของตนเอง 12.53 ไร่ที่เหลือเป็นที่เช่า 0.34 ไร่ และเช่าทำเปล่า 0.11 ไร่ ที่ดินที่เป็นของตนเองนั้นทั้งหมดมีหนังสือสำคัญในที่ดินเป็น ส.ท.ก. จากเนื้อที่ถือครองทั้งหมดเฉลี่ยครอบครัวละ 12.98 ไร่ นั้น เป็นเนื้อที่ใช้ในการทำไร่มากที่สุดครอบครัวละ 6.31 ไร่ หรือร้อยละ 48.61 รองลงมาเป็นที่ไม่ผลและไม่ย่นต้นครอบครัวละ 4.15 ไร่หรือร้อยละ 31.97 ที่เหลือเป็นที่พืชผักและไม้ดอกไม้ประดับ ที่ทิ้งวางที่อยู่อาศัยและ ที่นาประเภทละไม่ถึง 1 ไร่ ยกเว้นที่พืชผักและไม้ดอกไม้ประดับ 1.30 ไร่ ผ่ามูเซอจะใช้ประโยชน์ที่ดินในการทำไร่มากที่สุด รองลงมาเป็นที่ไม่ผลและไม่ย่นต้น ปลูกพืชผักและไม้ดอกไม้ประดับ ไม่มีการทำนาเลย ผ่ามูเซอจะปลูกข้าวไว้บริโภคโดยปลูกในที่ไร่เป็นข้าวไร่ แต่คนเมืองจะมีการปลูกไม้ผลและไม่ย่นต้นมากที่สุด รองลงมาเป็นที่ไร่ ที่ปลูกพืชผักและไม้ดอกไม้ประดับ มีการใช้ประโยชน์ในการทำนาเล็กน้อยไม่ถึง 1 ไร่ ส่วนที่ว่างนั้นพบมีทั้ง 2 เผ่า แต่มีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินของประชากรเหล่านี้เป็นทั้งแบบถาวรและแบบหมุนเวียน (ตารางที่ 6)

## 2.4 รายได้และค่าใช้จ่ายของครัวเรือน

ผลการสำรวจพบว่าร้อยละ 83.39 เป็นรายได้ที่เป็นเงินสดมาจากภาคการเกษตร ซึ่งเป็นรายได้จากพืชมากถึงร้อยละ 96.47 หรือ 56,362.68 บาทต่อครัวเรือน คนเมืองจะมีรายได้สูงกว่าผ่ามูเซอ พืชที่ทำรายได้ให้แก่ครัวเรือนมากที่สุดได้แก่ ใบเฟิร์น เป็นแหล่งที่มาของรายได้มากที่สุดคือร้อยละ 32.31 รองลงมาได้แก่ ดอกคุ่มเงินคุ่มทองร้อยละ 19.84 ของรายได้จากพืชทั้งหมดจะเห็นได้ว่าการปลูกไม้ดอกไม้ประดับในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำรินนั้น เกษตรกรมีรายได้สูงมาก ซึ่งนอกจากใบเฟิร์นและดอกคุ่มเงินคุ่มทองแล้ว ยังมีการปลูกดอกลิเอทริสและดอกแคลาลิลลี่ ส่วนรายได้นอกฟาร์มของเกษตรกรนั้น ส่วนใหญ่มาจากการรับจ้างทำงานในการเกษตรทั่วไปร้อยละ 30.54 รองลงมาได้แก่การรับจ้างรายเดือนร้อยละ 19.60 สำหรับค่าใช้จ่ายเป็นเงินสดในฟาร์มเฉลี่ย 19,230.08 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งคนเมืองจะมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าผ่ามูเซอ ในขณะที่ค่าใช้จ่ายในการครองชีพของทั้งสองเผ่ามีปริมาณพอๆ กัน คือคนเมือง 37,478.25 บาทต่อครัวเรือน ผ่ามูเซอ 34,503.59 บาทต่อครัวเรือน เมื่อเฉลี่ยทั้งสองเผ่า 35,406.61 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งจะเห็นได้ว่าครัวเรือนเกษตรกรที่สำรวจยังมีรายได้เป็นเงินสดสูงกว่ารายจ่าย แต่ถ้าพิจารณารายได้และรายจ่ายทั้งที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสดแล้วเกษตรกรจะมีรายจ่ายมากกว่ารายได้ 37,030.55 บาทต่อครัวเรือน จากการศึกษาข้อมูลระดับกลุ่มบ้าน มีเกษตรกรในพื้นที่บางรายจะไปรับจ้างแรงงานในการเกษตรเพื่อหารายได้เพิ่มให้แก่ครอบครัว ซึ่งอัตราค่าจ้างแรงงานการเกษตร 100 – 200 บาท ต่อคนต่อวัน (ตารางที่ 7-11)



## 2.5 ภาวะหนี้สิน

ผลการสำรวจครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 76.79 มีหนี้สิน เมื่อเฉลี่ยต่อครัวเรือนแล้ว มีหนี้สิน 14,527.44 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งส่วนมากกู้เงินมาเพื่อใช้ในการเกษตรมากถึงร้อยละ 82.15 (11,934.42 บาท) ที่เหลือใช้ในการครองชีพและการลงทุนในทรัพย์สินร้อยละ 9.44 8.41 ตามลำดับ แหล่งเงินกู้ได้แก่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร กองทุนหมู่บ้านและสหกรณ์การเกษตร แหล่งที่เกษตรกรกู้เงินมากที่สุดคือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร กู้เงินมากถึงร้อยละ 59.57 ของจำนวนเงินที่กู้ทั้งหมด (ตารางที่ 12)

## 2.6 ปัญหาและความต้องการด้านการครองชีพและด้านสังคม

ปัญหาในการครองชีพของครัวเรือนเกษตรกร เกษตรกรในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำรินมีปัญหาในเรื่องการขาดสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น เรื่องการขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภค ไฟฟ้า ถนนไม่สามารถใช้ได้ตลอดปีและโทรศัพท์ที่จะใช้ติดต่อสื่อสารมีมากถึงร้อยละ 84.62 รองลงมาจะมีปัญหาเรื่องมีสถานีอนามัยไม่เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกรร้อยละ 69.23 นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องการคมนาคม สุขภาพและราคาสินค้าในการครองชีพมีราคาสูง (ตารางที่ 13)

ความต้องการความช่วยเหลือด้านการครองชีพและสังคม เกษตรกรต้องการความช่วยเหลือด้านนี้มากถึงร้อยละ 98.21 โดยผ่านูเซอต้องการความช่วยเหลือร้อยละ 97.44 ในขณะที่คนเมืองทั้งหมดต้องการความช่วยเหลือ ความต้องการความช่วยเหลือที่สำคัญอันดับแรกคือ ต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือในการจัดหาแหล่งน้ำเพื่อบริโภคให้ร้อยละ 41.82 รองลงมาคือต้องการให้จัดสร้างสถานีอนามัยในหมู่บ้านและจัดสร้างและซ่อมแซมถนน เพราะในปัจจุบันสถานีอนามัยในโครงการซึ่งมีอยู่ 6 หมู่บ้าน มีสถานีอนามัยอยู่ 2 แห่ง ส่วนถนนในหมู่บ้านและถนนที่จะเชื่อมกับอำเภอและจังหวัด ยังมีบางส่วนที่เป็นถนนลูกรังอยู่ ในช่วงฤดูฝนจะทำให้ลำบาก ในการเดินทางมาก และมีผลต่อการนำผลผลิตไปสู่ตลาดด้วย (ตารางที่ 14)

## 2.7 ทักษะความรู้เรื่องดินและการใช้ที่ดินของเกษตรกร

เกษตรกรในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำรินมีทัศนคติเกี่ยวกับการดำเนินการในการเตรียมดินเพื่อการเพาะปลูกพืชที่เป็นที่ไร่และที่ไม้ผล/ไม้ยืนต้น ดังนี้

**ที่ไร่** มีการเตรียมดินเพื่อการเพาะปลูกพืชโดยการเผาเศษซากพืชร้อยละ 77.78 โดยผ่านูเซอร้อยละ 81.58 คนเมืองร้อยละ 68.75 ขุดพลิกหน้าดินร้อยละ 33.33 ผ่านูเซอร้อยละ 36.84 คนเมืองร้อยละ 25.00 ไถพรวนร้อยละ 7.41 ผ่านูเซอร้อยละ 5.26 คนเมืองร้อยละ 12.50 และโดยการถางหญ้าร้อยละ 9.26 ผ่านูเซอร้อยละ 7.89 คนเมืองร้อยละ 12.50

**ที่ไม่ผล/ไม่ยืนต้น** มีการเตรียมดินเพื่อการเพาะปลูกพืชโดยการเผาเศษซากพืชร้อยละ 28.21 เผ่ามูเซอร์ร้อยละ 28.00 คนเมืองร้อยละ 28.57 ขุดพลิกหน้าดินร้อยละ 25.64 เผ่ามูเซอร์ร้อยละ 36.00 คนเมืองร้อยละ 7.14 ไถพรวนร้อยละ 2.56 มีเพียงคนเมืองเท่านั้นที่ทำการกิจกรรมนี้ร้อยละ 7.14 และโดยการถางหญ้าร้อยละ 56.41 เผ่ามูเซอร์ร้อยละ 48.00 คนเมืองร้อยละ 71.43

ในกรณีที่เกษตรกรเผาเศษซากพืชนั้น มีการเผาเศษซากพืชเฉพาะปีแรกก่อนการเพาะปลูก ร้อยละ 50.00 เผ่ามูเซอร์ร้อยละ 41.94 คนเมืองร้อยละ 72.73 เผาเศษซากพืชหลังการเก็บเกี่ยวทุกปี ร้อยละ 40.48 เผ่ามูเซอร์ร้อยละ 45.16 คนเมืองร้อยละ 27.27 และมีการเผาเศษซากพืชไม่แน่นอน ร้อยละ 9.52

ทัศนคติในการเผาเศษซากพืชว่าให้ประโยชน์อย่างไรหรือไม่นั้นเกษตรกรมีความเห็นว่า ไม่ให้ประโยชน์ร้อยละ 5.36 ที่เห็นว่าให้ประโยชน์มีมากถึงร้อยละ 82.14 โดยเห็นว่าให้ประโยชน์ ในการปรับปรุงบำรุงดินให้ดีขึ้นร้อยละ 69.57 รองลงมาเห็นว่าปรับปรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ขึ้น ป้องกันกำจัดโรคแมลงและวัชพืช สะดวกในการเตรียมพื้นที่เพาะปลูก ประหยัดเวลาและประหยัด พลังงานในการเตรียมพื้นที่เพาะปลูกร้อยละ 60.87 41.30 36.96 28.26 และ 10.87 ตามลำดับ ที่เหลือให้คำตอบว่า ไม่ทราบว่าให้ประโยชน์หรือไม่ร้อยละ 12.50 และมีทัศนคติว่าการเผา เศษซากพืชมีผลเสียร้อยละ 28.57 ไม่มีผลเสียร้อยละ 51.79 ส่วนที่เหลือไม่ทราบว่าผลเสียหรือไม่

ในความคิดเห็นของเกษตรกรมีความเห็นว่า คุณภาพของดินในพื้นที่การเกษตรเมื่อเทียบกับ 5 ปีที่แล้วมีคุณภาพเสื่อมโทรมลงถึงร้อยละ 89.29 เผ่ามูเซอร์มีความคิดร้อยละ 92.31 คนเมืองร้อยละ 82.35 ที่ทราบว่าดินเสื่อมโทรมลงเพราะผลผลิตพืชที่ได้จากการเพาะปลูกลดลงมากถึงร้อยละ 98.00 เผ่ามูเซอร์ร้อยละ 97.22 คนเมืองลดลงทั้งหมด การเพาะปลูกพืชไม่ค่อยเจริญเติบโตร้อยละ 86.00 เผ่ามูเซอร์ร้อยละ 80.56 คนเมืองไม่เจริญเติบโตทั้งหมด หน้าดินถูกชะล้างพังทลายร้อยละ 12.00 เผ่ามูเซอร์ร้อยละ 13.89 คนเมืองร้อยละ 7.14 ส่วนสาเหตุที่ทำให้ดินเสื่อมโทรมนั้น เกษตรกร ตอบว่าไม่ทราบสาเหตุร้อยละ 44.00 เผ่ามูเซอร์ร้อยละ 36.11 คนเมืองร้อยละ 64.29 ที่ทราบสาเหตุ ของการเสื่อมโทรมร้อยละ 56.00 โดยคิดว่าที่ดินเสื่อมโทรมเพราะใส่ปุ๋ยเคมีมากเกินไปร้อยละ 46.46 ไร่ที่ดินในที่เดิมติดต่อกัน โดยไม่ได้ปรับปรุงดินร้อยละ 46.43 นอกจากนั้นคือธาตุอาหาร ในดินลดลง ใส่สารเคมีมากเกินไป หน้าดินถูกชะล้างไป แต่เกษตรกรก็แก้ไขปัญหาถึงร้อยละ 72.00 โดยการใส่ปุ๋ย ปลูกพืชหมุนเวียน และใส่ปุ๋นขาว

สำหรับการป้องกันไม่ให้ดินเสื่อมโทรมและการป้องกันการถูกชะล้างของดินนั้น เกษตรกรไม่ทราบว่าการใช้ที่ดินในการเพาะปลูกปัจจุบันจะมีส่วนให้ดินเสื่อมโทรมหรือไม่ร้อยละ 33.93 ที่ทราบว่าทำให้ดินเสื่อมโทรมร้อยละ 35.71 ไม่ทำให้ดินเสื่อมโทรมร้อยละ 30.36 แต่เวลาฝนตก จะเคยเห็นดินถูกชะล้างหน้าดินไปร้อยละ 62.50 ซึ่งเกษตรกรคิดว่าการที่ดินถูกชะล้างออกไปก่อให้เกิด

ปัญหาในการเพาะปลูกมากถึงร้อยละ 88.57 ลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้นมากที่สุดคือทำให้เกิดร่องน้ำมากถึงร้อยละ 74.19 แต่เกษตรกรก็ดำเนินการแก้ไขปัญหาร้อยละ 48.39 โดยการปลูกหญ้าแฝกมากถึงร้อยละ 66.67 รองลงมาคือการปลูกพืชแบบขั้นบันได ทำร่องน้ำ สร้างคันดิน และปลูกต้นไม้ ส่วนที่ไม่ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหานั้นเพราะไม่ทราบจะดำเนินการอย่างไร การแก้ไขปัญหาดินถูกชะล้างพังทลาย เกษตรกรได้รับคำแนะนำจากกรมพัฒนาที่ดินร้อยละ 80.00 จากมูลนิธิโครงการหลวงร้อยละ 40.00 เกษตรกรในพื้นที่โครงการหลวงได้รับความรู้เกี่ยวกับวิธีการป้องกันดินไม่ให้เสื่อมโทรมมากถึงร้อยละ 75.00 โดยหน่วยงานที่ให้ความรู้ได้แก่ กรมพัฒนาที่ดิน มูลนิธิโครงการหลวง กรมป่าไม้ ตามลำดับ (ตารางที่ 15)

ในด้านการเปลี่ยนแปลงการเพาะปลูกพืชและการพัฒนาทางการเกษตรนั้น เกษตรกรมีความคิดว่า ถ้ามีคนมาแนะนำพันธุ์พืชใหม่หรือเทคโนโลยีใหม่ๆ ก็ไม่มีความสนใจจะทำเพราะไม่ทราบราคาผลผลิตจะดีหรือไม่ ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองในการเพาะปลูก และอีกส่วนหนึ่งจะรอดูเพื่อนบ้านทดลองปลูกก่อน เมื่อถามถึงการคิดจะเปลี่ยนแปลงการทำการเกษตรปัจจุบันไปปลูกพืชอื่นๆ มีเกษตรกรมากถึงร้อยละ 71.43 ที่คิดอยากจะเปลี่ยนแปลงการทำการเกษตรพันธุ์พืชนั้นมาปลูกมากถึงร้อยละ 94.64 ส่วนอีกร้อยละ 5.36 ยังไม่แน่ใจว่าจะนำมาใช้หรือไม่ ไปปลูกพืชอื่นๆ แทนพืชที่ปลูกอยู่ในปัจจุบัน แต่ส่วนใหญ่ร้อยละ 85.71 ไม่คิดที่จะเปลี่ยนไปสู่อาชีพนอกภาคการเกษตร (ตารางที่ 16-17)

### บทที่ 3

#### สภาพการผลิต ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตพืช

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำรินมีการปลูกพืชหลายประเภทได้แก่ พืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผักและสมุนไพร สภาพการผลิตและข้อมูลทั้งหมดสรุปแยกตามชนิดของพืชได้ดังนี้

#### 3.1 เนื้อที่เพาะปลูก ปริมาณผลผลิต มูลค่าผลผลิตและการใช้ประโยชน์

##### การผลิตพืชไร่

พืชไร่ที่เกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำรินปลูกได้แก่ ข้าวไร่(ใส่ปุ๋ย) ข้าวไร่(ไม่ใส่ปุ๋ย) และถั่วแดงหลวง(ไม่ใส่ปุ๋ย)

**ข้าวไร่ (ใส่ปุ๋ย)** เนื้อที่เพาะปลูกข้าวไร่(ใส่ปุ๋ย) เฉลี่ย 2.56 ไร่ ปริมาณผลผลิตที่ได้รับเฉลี่ย 414.93 กิโลกรัมต่อไร่ มีรายได้เฉลี่ยไร่ละ 2863.02 บาท ผลผลิตที่ได้เก็บไว้บริโภคร้อยละ 95.06 เก็บไว้ทำพันธุ์ร้อยละ 4.94

**ข้าวไร่ (ไม่ใส่ปุ๋ย)** เนื้อที่เพาะปลูกข้าวไร่(ไม่ใส่ปุ๋ย) เฉลี่ย 3.13 ไร่ ปริมาณผลผลิตที่ได้รับเฉลี่ย 236.41 กิโลกรัมต่อไร่ มีรายได้เฉลี่ยไร่ละ 1,659.60 บาท ผลผลิตที่ได้เก็บไว้บริโภคร้อยละ 92.89 เก็บไว้ทำพันธุ์ร้อยละ 7.11

**ถั่วแดงหลวง (ไม่ใส่ปุ๋ย)** เนื้อที่เพาะปลูกถั่วแดงหลวง(ไม่ใส่ปุ๋ย) เฉลี่ย 1.79 ไร่ ปริมาณผลผลิตที่ได้รับเฉลี่ย 182.73 กิโลกรัมต่อไร่ มีรายได้เฉลี่ยต่อไร่ 3,195.95 บาท ผลผลิตที่ได้ขายเป็นรายได้เกือบทั้งหมดมากถึงร้อยละ 99.00 มีเพียงร้อยละ 1.00 เท่านั้นที่จ่ายเป็นค่าเช่าที่ดิน

จากการผลิตพืชไร่จะเห็นได้ว่า การผลิตถั่วแดงหลวง(ไม่ใส่ปุ๋ย) มีรายได้ต่อไร่สูงสุดเฉลี่ยไร่ละ 3,195.95 บาท รองลงมาได้แก่การปลูกข้าวไร่(ใส่ปุ๋ย) มีรายได้เฉลี่ยต่อไร่ 2,863.03 บาท และข้าวไร่(ไม่ใส่ปุ๋ย) มีรายได้ต่อไร่ต่ำสุดเฉลี่ยไร่ละ 1,659.60 บาท

##### การผลิตไม้ผล

ไม้ผลที่เกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำรินปลูกได้แก่ บัวและพลับ ในการสำรวจจะแยกบัวที่ใส่ปุ๋ยและไม่ใส่ปุ๋ย แต่พลับส่วนมากเกษตรกรจะใส่ปุ๋ยเกือบทั้งหมด

**บัว (ใส่ปุ๋ย)** เนื้อที่เพาะปลูกบัว(ใส่ปุ๋ย) เฉลี่ย 5.00 ไร่ ปริมาณผลผลิตที่ได้รับเฉลี่ย 273.68 กิโลกรัมต่อไร่ มีรายได้เฉลี่ยไร่ละ 1,617.45 บาท ผลผลิตที่ได้ขายเป็นรายได้ทั้งหมด

**บ๊วย (ไม่ใส่ปุ๋ย)** เนื้อที่เพาะปลูกบ๊วย(ไม่ใส่ปุ๋ย) เฉลี่ย 4.88 ไร่ ปริมาณผลผลิตที่ได้รับเฉลี่ย 245.56 กิโลกรัมต่อไร่ มีรายได้เฉลี่ยไร่ละ 1,782.77 บาท ผลผลิตที่ได้ขายเป็นรายได้ทั้งหมด

**พลับ (ใส่ปุ๋ย)** เนื้อที่เพาะปลูกพลับ(ใส่ปุ๋ย) เฉลี่ย 200.00 ไร่ ปริมาณผลผลิตที่ได้รับเฉลี่ย 207.14 กิโลกรัมต่อไร่ มีรายได้เฉลี่ยไร่ละ 3,368.10 บาท ผลผลิตที่ได้ขายเป็นรายได้ทั้งหมด

จากการผลิตไม้ผลจะเห็นได้ว่า การผลิตพลับ(ใส่ปุ๋ย) มีรายได้ต่อไร่สูงสุดเฉลี่ยไร่ละ 3,368.10 บาท รองลงมาได้แก่ การปลูกบ๊วย(ไม่ใส่ปุ๋ย) มีรายได้เฉลี่ยไร่ละ 1,782.77 บาท ในขณะที่การปลูกบ๊วย(ใส่ปุ๋ย) มีรายได้ต่อไร่ต่ำสุดเฉลี่ย 1,617.45 บาท จะเห็นว่าบ๊วย(ใส่ปุ๋ย) มีปริมาณผลผลิตต่อไร่มากกว่า บ๊วย(ไม่ใส่ปุ๋ย) แต่ราคาที่ยขายต่อกิโลกรัมนั้นไม่เท่ากัน บ๊วย(ไม่ใส่ปุ๋ย) ขายได้ กิโลกรัมละ 7.26 บาท ในขณะที่บ๊วย(ใส่ปุ๋ย) ขายได้กิโลกรัมละ 5.91 บาท จึงทำให้รายได้เฉลี่ยต่อไร่ของบ๊วย(ไม่ใส่ปุ๋ย) มากกว่ารายได้ของบ๊วย(ใส่ปุ๋ย)

#### การผลิตไม้ยืนต้น

ไม้ยืนต้นที่เกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำรินปลูกได้แก่ กาแฟ ซึ่งในการสำรวจแยกเป็นกาแฟ(ใส่ปุ๋ย) และกาแฟ(ไม่ใส่ปุ๋ย)

**กาแฟ (ใส่ปุ๋ย)** เนื้อที่เพาะปลูกกาแฟ(ใส่ปุ๋ย) เฉลี่ย 2.10 ไร่ ปริมาณผลผลิตที่ได้รับเฉลี่ย 211.67 กิโลกรัมต่อไร่ มีรายได้เฉลี่ยไร่ละ 2,311.44 บาท ผลผลิตที่ได้รับขายเป็นรายได้ทั้งหมด

**กาแฟ (ไม่ใส่ปุ๋ย)** เนื้อที่เพาะปลูกกาแฟ(ไม่ใส่ปุ๋ย) เฉลี่ย 0.38 ไร่ ปริมาณผลผลิตที่ได้รับเฉลี่ย 168.89 กิโลกรัมต่อไร่ มีรายได้เฉลี่ยไร่ละ 1,773.35 บาท ผลผลิตที่ได้รับขายเป็นรายได้ทั้งหมด

จากการผลิตไม้ยืนต้นจะเห็นว่าการผลิตกาแฟ(ใส่ปุ๋ย) มีรายได้ต่อไร่สูงกว่าการผลิตกาแฟ(ไม่ใส่ปุ๋ย)

#### การผลิตพืชผัก

พืชผักที่เกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำรินปลูกได้แก่ ผักกาดหางหงษ์ ผักกาดขาวปลี ผักกาดฮ่องเต้ คื่นช่ายยอดดอยคำ ถั่วดินเตาหวานและสตรอเบอร์รี่

**ผักกาดหางหงษ์** เนื้อที่เพาะปลูกผักกาดหางหงษ์เฉลี่ย 0.65 ไร่ ปริมาณผลผลิตที่ได้รับเฉลี่ย 968.05 กิโลกรัมต่อไร่ มีรายได้เฉลี่ยไร่ละ 5,295.23 บาท ผลผลิตที่ได้ส่วนใหญ่ขายเป็นรายได้ ร้อยละ 97.69 มีเพียงร้อยละ 2.31 ที่เก็บไว้บริโภค

**ผักกาดขาวปลี** เนื้อที่เพาะปลูกผักกาดขาวปลีเฉลี่ย 0.69 ไร่ ปริมาณผลผลิตที่ได้รับเฉลี่ย 2,552.37 กิโลกรัมต่อไร่ มีรายได้เฉลี่ยไร่ละ 8,473.87 บาท ผลผลิตที่ได้ส่วนใหญ่ขายเป็นรายได้ ร้อยละ 97.80 ที่เหลือร้อยละ 1.71 เก็บไว้บริโภค และร้อยละ 0.49 แจกจ่ายเพื่อนบ้านและญาติพี่น้อง

**ผักกาดฮ่องเต้** เนื้อที่เพาะปลูกผักกาดฮ่องเต้เฉลี่ย 0.32 ไร่ ปริมาณผลผลิตที่ได้รับเฉลี่ย 880.63 กิโลกรัมต่อไร่ มีรายได้เฉลี่ยไร่ละ 6,305.31 บาท ผลผลิตที่ได้ขายเป็นรายได้ร้อยละ 80.85 เก็บไว้บริโภคร้อยละ 16.32 และร้อยละ 2.85 แจกจ่ายเพื่อนบ้านและญาติพี่น้อง

**คะน้ายอดคอดอยคำ** เนื้อที่เพาะปลูกคะน้ายอดคอดอยคำเฉลี่ย 0.43 ไร่ ปริมาณผลผลิตที่ได้รับเฉลี่ย 136.18 กิโลกรัมต่อไร่ มีรายได้เฉลี่ยไร่ละ 4,898.39 บาท ผลผลิตที่ได้ขายเป็นรายได้ร้อยละ 80.83 เก็บไว้บริโภคร้อยละ 16.32 และร้อยละ 2.85 แจกจ่ายเพื่อนบ้านและญาติพี่น้อง

**ถั้วลันเตาหวาน** เนื้อที่เพาะปลูกถั้วลันเตาหวานเฉลี่ย 0.50 ไร่ ปริมาณผลผลิตที่ได้รับเฉลี่ย 517.75 กิโลกรัมต่อไร่ มีรายได้ต่อไร่เฉลี่ยไร่ละ 7,937.11 บาท ผลผลิตที่ได้ขายเป็นรายได้มากถึงร้อยละ 98.12 มีเพียงร้อยละ 1.88 ที่เก็บไว้บริโภค

**สตรอเบอร์รี่** เนื้อที่เพาะปลูกสตรอเบอร์รี่เฉลี่ย 0.81 ไร่ ปริมาณผลผลิตที่ได้รับเฉลี่ย 693.17 ไร่ มีรายได้เฉลี่ยไร่ละ 38,249.12 บาท ผลผลิตที่ได้ขายเป็นรายได้ร้อยละ 98.94 มีเพียงร้อยละ 1.06 ที่ใช้บริโภค

จากการผลิตพืชผักจะเห็นว่าการผลิตสตรอเบอร์รี่มีรายได้ต่อไร่สูงสุดเฉลี่ย 38,249.12 บาท รองลงมาได้แก่การปลูกผักกาดขาวปลีมีรายได้เฉลี่ยไร่ละ 8,473.87 บาท และการผลิตคะน้ายอดคอดอยคำมีรายได้เฉลี่ยต่ำสุดไร่ละ 4,898.39 บาท

### การผลิตพืชสมุนไพร

พืชสมุนไพรที่เกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำรินปลูกได้แก่ โรสแมรี่ และเลมอนทาย์ม

**โรสแมรี่** เนื้อที่เพาะปลูกโรสแมรี่เฉลี่ย 0.11 ไร่ ปริมาณผลผลิตที่ได้รับเฉลี่ย 1,530.05 กิโลกรัมต่อไร่ มีรายได้เฉลี่ยไร่ละ 110,286 บาท ผลผลิตที่ได้ขายเป็นรายได้ทั้งหมด

**เลมอนทาย์ม** เนื้อที่เพาะปลูกเลมอนทาย์มเฉลี่ย 0.10 ไร่ ปริมาณผลผลิตที่ได้รับเฉลี่ย 1,925.00 กิโลกรัมต่อไร่ มีรายได้เฉลี่ยไร่ละ 64,930.25 บาท ผลผลิตที่ได้ขายเป็นรายได้ทั้งหมด

### การผลิตไม้ดอก-ไม้ประดับ

ไม้ดอก-ไม้ประดับที่เกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำรินปลูกได้แก่ ดอกแกลด่าลิลลี่ ดอกตุ้มเงินตุ้มทอง(ปี 1) ดอกตุ้มเงินตุ้มทอง(2-3 ปี) ดอกลิเอทริส เฟิร์น(ปี 1) เฟิร์น(2-5 ปี) ดอกตุ้มเงินตุ้มทองที่แยกเป็นปีที่ 1 ออกมาเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งเพราะดอกตุ้มเงินตุ้มทองปีที่ 1 จะมีต้นทุนค่าพันธุ์ ผลผลิตปีแรกที่ได้จะน้อยและขายไม่ได้ราคา เพราะก้านสั้นยังโตไม่เต็มที่ ส่วนดอกตุ้มเงินตุ้มทองที่ไม่ได้ระบุปี จะมีอายุอยู่ในระหว่าง 2-3 ปี ไม่มีต้นทุนค่าพันธุ์ ดอกตุ้มเงินตุ้มทองปลูกครั้งหนึ่งจะสามารถเก็บผลผลิตได้ประมาณ 3 ปี และในปีที่ 2 และ 3 จะราคาดีกว่าปีที่ 1 เพราะมีก้านดอกยาว เฟิร์นก็เช่นเดียวกันที่แยกเป็นเฟิร์นปีที่ 1 จะมีต้นทุนสูงกว่าเพราะมีค่าพันธุ์ และต้นทุนในการทำโรงเรือนเพื่อปลูกเฟิร์นแต่เก็บผลผลิตยังไม่ได้เต็มที่ ส่วนเฟิร์นที่ไม่ได้ระบุปี จะมีอายุระหว่าง 2-5 ปี ไม่มีต้นทุนค่าพันธุ์และค่าโรงเรือน เก็บผลผลิตได้มากกว่าปีแรก เฟิร์นปลูกครั้งหนึ่งสามารถเก็บผลผลิตได้ประมาณ 8-10 ปี

**ดอกแกลด่าลิลลี่** เนื้อที่เพาะปลูกดอกแกลด่าลิลลี่เฉลี่ย 0.05 ไร่ ปริมาณผลผลิตที่ได้รับเฉลี่ย 11,000.00 ดอกต่อไร่ มีรายได้เฉลี่ยไร่ละ 80,300.00 บาท ผลผลิตที่ได้ขายเป็นรายได้ทั้งหมด

**ดอกตุ้มเงินตุ้มทอง (ปี 1)** เนื้อที่เพาะปลูกดอกตุ้มเงินตุ้มทอง(ปี 1) เฉลี่ยไร่ละ 1.21 ไร่ ปริมาณผลผลิตที่ได้รับเฉลี่ย 4,034.48 กิ่งต่อไร่ มีรายได้เฉลี่ยไร่ละ 14,120.68 บาท ผลผลิตที่ได้ขายเป็นรายได้ทั้งหมด

**ดอกตุ้มเงินตุ้มทอง** เนื้อที่เพาะปลูกดอกตุ้มเงินตุ้มทองเฉลี่ย 0.92 ไร่ ปริมาณผลผลิตที่ได้รับเฉลี่ย 5,047.27 กิ่งต่อไร่ มีรายได้เฉลี่ยไร่ละ 20,390.97 บาท ผลผลิตที่ได้ขายเป็นรายได้ทั้งหมด

**ดอกลิเอทริส** เนื้อที่เพาะปลูกดอกลิเอทริสเฉลี่ย 0.05 ไร่ ปริมาณผลผลิตที่ได้รับเฉลี่ย 9,673.47 ดอกต่อไร่ มีรายได้เฉลี่ยไร่ละ 71,970.62 บาท ผลผลิตที่ได้ขายเป็นรายได้ทั้งหมด

**เฟิร์น (ปี 1)** เนื้อที่เพาะปลูกเฟิร์น(ปี 1) เฉลี่ย 1.17 ไร่ ปริมาณผลผลิตที่ได้รับเฉลี่ย 3,578.57 ใบต่อไร่ มีรายได้เฉลี่ยไร่ละ 17,499.21 บาท ผลผลิตที่ได้ขายเป็นรายได้ทั้งหมด

**เฟิร์น** เนื้อที่เพาะปลูกเฟิร์นเฉลี่ย 1.36 ไร่ ปริมาณผลผลิตที่ได้รับเฉลี่ย 6,384.21 ใบต่อไร่ มีรายได้เฉลี่ยไร่ละ 37,475.31 บาท ผลผลิตที่ได้ขายเป็นรายได้ทั้งหมด

### **3.2 ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตพืช**

การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตพืชมีต้นทุนเงินสด ต้นทุนไม่เป็นเงินสด ซึ่งจะแยกเป็นต้นทุนผันแปรและต้นทุนคงที่ ซึ่งแยกตามชนิดของพืช ดังนี้

### การผลิตพืชไร่

**ข้าวไร่ (ใส่ปุ๋ย)** มีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 4,991.07 บาท เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 489.04 บาท ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 4,502.03 บาท เป็นต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 4,897.93 บาท ต้นทุนคงที่เฉลี่ยไร่ละ 96.14 บาท ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนไร่ละ 2,031.91 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 2,373.98 บาท

**ข้าวไร่ (ไม่ใส่ปุ๋ย)** มีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 4,600.68 บาท เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 212.92 บาท ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 4,387.76 บาท เป็นต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 4,514.92 บาท ต้นทุนคงที่เฉลี่ยไร่ละ 85.76 บาท ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 2,855.32 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 1,446.68 บาท

**ถั่วแดงหลวง (ไม่ใส่ปุ๋ย)** มีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 3,598.15 บาท เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 226.80 บาท ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 3,371.35 บาท เป็นต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 3,541.03 บาท ต้นทุนคงที่เฉลี่ยไร่ละ 57.12 บาท ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 345.08 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 2,969.15 บาท

### การผลิตไม้ผล

**บัว (ใส่ปุ๋ย)** มีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 1,935.58 บาท เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 558.64 บาท ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 1,376.94 บาท เป็นต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 1,893.42 บาท ต้นทุนคงที่เฉลี่ยไร่ละ 42.16 บาท ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนไร่ละ 275.97 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 1,158.81 บาท

**บัว (ไม่ใส่ปุ๋ย)** มีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 1,331.89 บาท เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 552.59 บาท ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 779.30 บาท เป็นต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 1,302.24 บาท ต้นทุนคงที่เฉลี่ยไร่ละ 29.65 บาท ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 480.53 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 1,230.18 บาท

**พลับ (ใส่ปุ๋ย)** มีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 3,027.23 บาท เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 969.56 บาท ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 2,057.67 บาท เป็นต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 2,964.94 บาท ต้นทุนคงที่เฉลี่ยไร่ละ 62.29 บาท ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 403.16 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 19,181.62 บาท



### การผลิตไม้ยืนต้น

กาแฟ (ใส่ปุ๋ย) มีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 1,493.19 บาท เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 534.52 บาท ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 958.67 บาท เป็นต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 1,459.20 บาท ต้นทุนคงที่เฉลี่ยไร่ละ 33.99 บาท ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 852.24 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 1,776.92 บาท

กาแฟ (ไม่ใส่ปุ๋ย) มีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 2,159.31 บาท เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 115.55 บาท ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 2,043.76 บาท เป็นต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 1,952.21 บาท ต้นทุนคงที่เฉลี่ยไร่ละ 207.10 บาท ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 178.87 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 1,657.80 บาท

### การผลิตพืชผัก

ผักกาดทางหงษ์ มีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 10,515.37 บาท เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 1,933.91 บาท ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 8,581.46 บาท เป็นต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 10,287.37 บาท ต้นทุนคงที่เฉลี่ยไร่ละ 228.00 บาท ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 4,992.14 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 3,361.32 บาท

ผักกาดขาวปลี มีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 16,112.77 บาท เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 3,774.56 บาท ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 12,338.21 บาท เป็นต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 15,927.30 บาท ต้นทุนคงที่เฉลี่ยไร่ละ 185.47 บาท ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 7,453.43 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 4,699.31 บาท

ผักกาดฮ่องเต้ มีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 14,225.42 บาท เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 3,028.19 บาท ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 11,197.23 บาท เป็นต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 13,889.99 บาท ต้นทุนคงที่เฉลี่ยไร่ละ 335.43 บาท ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 7,584.68 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 3,277.12 บาท

คะน้ายอดดอยคำ มีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 9,551.70 บาท เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 2,094.98 บาท ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 7,456.72 บาท เป็นต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 9,331.55 บาท ต้นทุนคงที่เฉลี่ยไร่ละ 220.15 บาท ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 4,433.16 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 2,803.41 บาท

ถั่วงอกเตาหวาน มีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 16,989.91 บาท เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 2,434.25 บาท ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 14,534.66 บาท เป็นต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ

16,509.16 บาท ต้นทุนคงที่เฉลี่ยไร่ละ 459.75 บาท ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 8,572.05 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 5,502.86 บาท

**สตรอเบอร์รี่** มีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 38,607.18 บาท เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 19,067.50 บาท ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 19,539.68 บาท เป็นต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 37,885.47 บาท ต้นทุนคงที่เฉลี่ยไร่ละ 721.71 บาท ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 363.65 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 19,181.62 บาท

#### การผลิตพืชสมุนไพร

**โรสแมรี่** มีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 117,524.08 บาท เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 23,519.05 บาท ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 94,005.03 บาท เป็นต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 115,262.03 บาท ต้นทุนคงที่เฉลี่ยไร่ละ 2,262.05 บาท ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 4,976.03 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 86,766.95 บาท

**เลมอนทาย์ม** มีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 89,808.76 บาท เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 7,980.00 บาท ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 81,828.76 บาท เป็นต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 88,698.76 บาท ต้นทุนคงที่เฉลี่ยไร่ละ 1,100.00 บาท ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 23,768.51 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 56,950.25 บาท

#### การผลิตไม้ดอกไม้ประดับ

**ดอกแคลาลาลิลลี่** มีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 155,184.26 บาท เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 39,358.57 บาท ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 115,825.69 บาท เป็นต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 153,955.97 บาท ต้นทุนคงที่เฉลี่ยไร่ละ 1,228.29 บาท ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 73,655.97 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 40,941.43 บาท

**ดอกตุ้มเงินตุ้มทอง(ปี 1)** มีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 24,592.53 บาท เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 6,370.53 บาท ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 18,222.00 บาท เป็นต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 24,100.54 บาท ต้นทุนคงที่เฉลี่ยไร่ละ 491.99 บาท ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 9,979.86 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 7,750.15 บาท

**ดอกตุ้มเงินตุ้มทอง** มีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 23,654.84 บาท เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 4,768.53 บาท ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 18,886.31 บาท เป็นต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 23,423.20 บาท

ต้นทุนคงที่เฉลี่ยไร่ละ 231.64 บาท ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 3,032.32 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 15,622.44 บาท

**ดอกเกลือ** มีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 119,959.51 บาท เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 21,371.13 บาท ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 98,588.38 บาท เป็นต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 115,516.76 บาท ต้นทุนคงที่เฉลี่ยไร่ละ 4,442.75 บาท ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 43,546.14 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 50,599.49 บาท

**เฟิร์น (ปี 1)** มีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 52,582.51 บาท เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 8,828.67 บาท ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 43,753.84 บาท เป็นต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 51,134.95 บาท ต้นทุนคงที่เฉลี่ยไร่ละ 1,447.56 บาท ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 33,635.74 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 8,670.54 บาท

**เฟิร์น** มีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 41,111.75 บาท เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 12,220.61 บาท ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 28,891.14 บาท เป็นต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 39,932.69 บาท ต้นทุนคงที่เฉลี่ยไร่ละ 1,179.06 บาท ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 2,457.38 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 25,254.70 บาท

### 3.3 ปัญหาและความต้องการในการผลิตพืชของครัวเรือนเกษตรกร

ปัญหาในการผลิตพืชของเกษตรกรในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน เมื่อแยกตามชนิดพืชมีปัญหาดังนี้คือ

การปลูกข้าวไร่ มีปัญหาในการผลิตมากถึงร้อยละ 90.62 ซึ่งปัญหาที่สำคัญคือปัญหาการปลูกข้าวไร่ได้ปริมาณผลผลิตต่ำร้อยละ 58.62 รองลงมาคือปัญหาด้านปัจจัยการผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ยเคมี มีราคาแพงร้อยละ 48.28

การปลูกถั่วแดงหลวง มีปัญหาในการผลิตทั้งหมด ซึ่งปัญหาที่สำคัญคือ ราคาผลผลิตตกต่ำร้อยละ 61.11 รองลงมาคือ ปัญหาปัจจัยการผลิตราคาสูง ศัตรูพืชรบกวนและปริมาณผลผลิตต่ำเท่ากันคือ 55.56

การปลูกบวบ มีปัญหาในการผลิตร้อยละ 96.77 ซึ่งปัญหาที่สำคัญคือปัญหาปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์ ปุ๋ยเคมี มีราคาแพงร้อยละ 76.67 รองลงมาคือปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ

การปลูกพลับ มีปัญหาในการผลิตร้อยละ 83.33 ปัญหาที่สำคัญคือปัญหาปัจจัยการผลิต ราคาสูงร้อยละ 80.00 รองลงมาคือปัญหาขาดแคลนเงินทุน ปัญหาาราคาผลผลิตตกต่ำและปริมาณผลผลิตต่ำ เท่ากันคือร้อยละ 50.00

การปลูกกาแฟ มีปัญหาในการผลิตทั้งหมด ซึ่งปัญหาที่สำคัญคือ ปัญหาของปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์ ปุ๋ยเคมี มีราคาแพงร้อยละ 81.82 รองลงมาคือราคาผลผลิตตกต่ำร้อยละ 72.73

การปลูกผักกาดทางหงษ์ มีปัญหาในการผลิตร้อยละ 80.00 ซึ่งปัญหาที่สำคัญคือปัญหาศัตรูพืชรบกวนและปัญหาขาดแคลนนํ้าในการผลิต ซึ่งมีปัญหาทั้งหมด

การปลูกผักกาดขาวปลี มีปัญหาในการผลิตทั้งหมด ซึ่งปัญหาที่สำคัญคือปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งมีปัญหาทั้งหมด รองลงมาคือปัญหาศัตรูพืชรบกวนและปัญหาาราคาผลผลิตตกต่ำร้อยละ 66.67

การปลูกผักกาดฮ่องเต้ มีปัญหาในการผลิตทั้งหมด ปัญหาที่สำคัญคือ ปัญหาเรื่องราคาผลผลิตตกต่ำ รองลงมาเป็นปัญหาปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์ ปุ๋ยเคมี มีราคาแพง

การปลูกคะน้ายอดดอยคำ มีปัญหาในการผลิตทั้งหมด ปัญหาที่สำคัญคือปัญหาาราคาผลผลิตตกต่ำ ซึ่งมีปัญหาทั้งหมด รองลงมาคือปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและปัจจัยการผลิตราคาสูงร้อยละ 71.43 เท่ากัน

การปลูกถั่วลิ้นเตาหวาน มีปัญหาในการผลิตทั้งหมด ปัญหาที่สำคัญคือปัญหาาราคาผลผลิตตกต่ำร้อยละ 83.33 รองลงมาคือปัญหาปัจจัยการผลิตราคาสูงและมีโรคระบาดในพืช เท่ากันคือร้อยละ 50.00

การปลูกสตรอเบอรี่ มีปัญหาในการผลิตทั้งหมด ปัญหาที่สำคัญคือปัญหาาราคาผลผลิตตกต่ำร้อยละ 85.71 รองลงมาคือปัญหาปัจจัยการผลิตราคาสูงและศัตรูพืชรบกวนร้อยละ 71.43

การปลูกโรสแมรี่ มีปัญหาในการผลิตทั้งหมด ปัญหาที่สำคัญคือปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและราคาผลผลิตตกต่ำร้อยละ 66.67 เท่ากัน รองลงมาคือปัญหาปัจจัยการผลิตราคาสูงและผลผลิตคุณภาพต่ำ เท่ากันร้อยละ 55.56

การปลูกเลมอนทายม์ มีปัญหาในการผลิตทั้งหมด ปัญหาที่สำคัญคือปัญหาาราคาผลผลิตตกต่ำร้อยละ 71.43 รองลงมาคือปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการผลิต ปัจจัยการผลิตมีราคาสูงและศัตรูพืชรบกวน เท่ากันคือร้อยละ 57.14

การปลูกดอกแคลาลิลลี่ มีปัญหาในการผลิตร้อยละ 93.75 ซึ่งปัญหาที่สำคัญคือปัญหาปริมาณผลผลิตต่ำร้อยละ 93.33 รองลงมาคือปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

การปลูกดอกตูมเงินคุ่มทอง มีปัญหาในการผลิตร้อยละ 83.78 ปัญหาที่สำคัญคือปัญหาปัจจัยการผลิตราคาสูง รองลงมาคือปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการผลิตและราคาผลผลิตตกต่ำเท่ากันร้อยละ 67.74

การปลูกดอกกลีเอทรีส มีปัญหาในการผลิตทั้งหมด ปัญหาที่สำคัญคือ ปัญหาปัจจัยการผลิตราคาสูงร้อยละ 75.86 รองลงมาคือปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรร้อยละ 72.41

การปลูกเฟิร์น มีปัญหาในการผลิตทั้งหมด ปัญหาที่สำคัญคือปัญหาปัจจัยการผลิตราคาสูงร้อยละ 85.19 รองลงมาคือปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำร้อยละ 74.07 (ตารางที่ 23)

ความต้องการความช่วยเหลือในด้านการประกอบอาชีพ โดยเกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน มีความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาลในเรื่องของปัจจัยการผลิตให้มีราคายุติธรรม เพื่อที่เกษตรกรจะได้มีกำลังเงินที่จะซื้อพันธุ์ ปุ๋ย ยากำจัดศัตรูพืช สารโมโนต่างๆ ได้ ร้อยละ 78.57 โดยเกษตรกรคนเมืองมีความต้องการความช่วยเหลือร้อยละ 82.35 ในขณะที่ผ่านูเชอต้องการความช่วยเหลือร้อยละ 76.92 รองลงมาคือต้องการให้รัฐช่วยเหลือในการจัดสร้างแหล่งน้ำในการเกษตร จัดหาตลาดผลผลิต (เพราะผลผลิตของเกษตรกรในโครงการหลวงนั้นเมื่อผลผลิตที่ส่งให้โครงการหลวงไม่ได้คุณภาพตามที่โครงการหลวงต้องการ ผลผลิตที่เหลือเกษตรกรจะนำออกขายตามตลาดทั่วไป) นอกจากนั้นมีความต้องการให้ประกันราคาผลผลิตให้สูงขึ้น ต้องการให้รัฐบาลจัดสรรที่ปลูกพืช โดยให้มีสิทธิในที่ดินเพราะปัจจุบันส่วนใหญ่ที่ดินที่เกษตรกรทำการเกษตรยังไม่มีหนังสือสำคัญในที่ดิน ส่วนใหญ่จะเป็น ส.ท.ก. (ตารางที่ 24)

## บทที่ 4

### สรุปและข้อเสนอแนะ

#### สรุป

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน ตำบลแม่เจดีย์ใหม่ อำเภอเวียงป่าเป้า มีพื้นที่ 19.03 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 11,894 ไร่ ลักษณะภูมิประเทศพื้นที่เป็นภูเขาสูงชันประมาณ 95 เปอร์เซ็นต์ พื้นที่ส่วนใหญ่ถูกนำไปใช้โดยขาดการบริหารจัดการอย่างเหมาะสม รวมทั้งการใช้ประโยชน์ที่ดินไม่สอดคล้องกับสมรรถนะของดิน ด้วยเหตุผลดังกล่าวกรมพัฒนาที่ดินจึงดำเนินการสำรวจข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของเกษตรกร สภาพการผลิต ต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตพืช โดยสัมภาษณ์เกษตรกรตัวอย่าง จำนวน 5 กลุ่มบ้าน แบ่งเป็น คนเมืองซึ่งมีอยู่เพียงกลุ่มบ้านเดียวได้แก่บ้านเมืองน้อย ที่เหลืออีก 4 กลุ่มบ้านเป็นมุซอ ได้แก่บ้านห้วยน้ำริน บ้านดอยมด บ้านแสนเจริญและบ้านห้วยม่วง การสอบถามสภาพเศรษฐกิจสังคมทั่วไปของครัวเรือน ได้ตัวอย่างจำนวน 56 ตัวอย่าง และสอบถามสภาพการผลิตทางการเกษตร (การผลิตพืช) ได้ตัวอย่างจำนวน 150 ตัวอย่าง ผลการศึกษาสภาพทั่วไปของสมาชิกครัวเรือนปรากฏว่า หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน มีอายุเฉลี่ย 38.14 ปี นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 98.21 หัวหน้าครัวเรือนร้อยละ 48.21 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สมาชิกในครัวเรือนเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงคือเพศชายร้อยละ 51.82 จำนวนคนทั้งหมดในครัวเรือนทำงานร้อยละ 60.53 (2.96 คน) โดยทำการเกษตรในครอบครัวเพียงอย่างเดียวร้อยละ 26.8 (1.29 คน) ทำการเกษตรในครอบครัวและรับจ้างในการเกษตรและนอกการเกษตรร้อยละ 9.82 (0.48 คน) ที่เหลือทำการเกษตรในครอบครัวและประกอบอาชีพอื่นร้อยละ 3.06 (0.15 คน) ในส่วนของผู้ไม่ได้ทำงานนั้นส่วนมากเป็นเด็กเล็กเรียนหนังสือ คนชรา คนป่วยและคนพิการร้อยละ 39.47 (1.93 คน) เกษตรกรมีที่ดินถือครองเฉลี่ยครัวเรือนละ 12.98 ไร่ เป็นที่ของตนเองครัวเรือนละ 12.53 ไร่ ที่เหลือเป็นที่เช่า 0.34 ไร่ และเช่าทำเปล่า 0.11 ไร่ เกษตรกรใช้ที่ดินใช้ที่ดินถือครองไปในการทำไร่มากที่สุด 6.31 ไร่ รองลงมาเป็นที่ไม้ผลและไม้ยืนต้น 4.15 ไร่ ที่ทิ้งว่าง ที่อยู่อาศัยและที่นา ประเภทละไม่ถึง 1 ไร่ ยกเว้นที่พืชผักและไม้ดอกไม้ประดับ 1.30 ไร่

เมื่อพิจารณาถึงรายได้และรายจ่ายที่เป็นเงินสด เกษตรกรมีรายได้ที่เป็นเงินสดจากการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 58,421.61 บาท รายได้ที่เป็นเงินสดนอกฟาร์มเฉลี่ยครัวเรือนละ 11,634.82 บาท รวมเป็นรายได้ที่เป็นเงินสดทั้งหมด 70,056.43 บาท ส่วนค่าใช้จ่ายในการเกษตรที่เป็นเงินสดเฉลี่ยครัวเรือนละ 19,230.08 บาท ค่าใช้จ่ายในการครองชีพที่เป็นเงินสดเฉลี่ยครัวเรือนละ 35,406.61 บาท รวมเป็นรายจ่ายเงินสดทั้งหมด 54,636.69 บาท ดังนั้นเกษตรกรจะมีรายได้เงินสดสุทธิครัวเรือนละ

15,419.74 บาท ในด้านภาวะหนี้สินปรากฏว่ามีเกษตรกรร้อยละ 50.00 ที่มีหนี้สิน มูลค่าของหนี้สินเฉลี่ยครัวเรือนละ 14,527.44 บาทโดยส่วนใหญ่หรือร้อยละ 82.15 กู้มาเพื่อใช้ในการเกษตร ปัญหาในการครองชีพเกษตรกรร้อยละ 92.86 มีปัญหา โดยร้อยละ 84.62 ขาดสาธารณูปโภคพื้นฐาน แต่เกษตรกรไม่มีปัญหาในด้านสังคมและความปลอดภัย ความต้องการให้รัฐเข้าไปช่วยเหลือในการครองชีพและสังคมนั้นเกษตรกรร้อยละ 98.21 ต้องการให้ช่วยจัดการแหล่งน้ำเพื่อการบริโภคมากที่สุดร้อยละ 69.09 รองลงมาเป็นสถานีอนามัยในหมู่บ้านและการจัดสร้างและซ่อมถนนตามลำดับ ส่วนทัศนคติด้านการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของเกษตรกรปรากฏว่าร้อยละ 71.43 คิดที่จะเปลี่ยนแปลงการทำเกษตร ด้วยการลดการปลูกพืชหลักดั้งเดิม (ข้าวไร่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และถั่วแดงหลวง) โดยจะปลูกพืชที่ทางมูลนิธิโครงการหลวงส่งเสริม ได้แก่เฟิร์น ดอกตุ้มเงินตุ้มทอง และดอกกลีเทรียสทดแทน ด้านความรู้เรื่องดินพบว่า เกษตรกรยังนิยมเผาเศษซากพืชเมื่อเตรียมดินเพราะคิดจะให้ประโยชน์สูงถึงร้อยละ 82.14 โดยส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นการปรับปรุงบำรุงดินให้อุดมสมบูรณ์ขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูลทางเศรษฐกิจ ได้มีการวิเคราะห์รายได้ ต้นทุนและผลตอบแทนเฉลี่ยต่อไร่จากการผลิตพืช และได้ศึกษาถึงปัญหาการผลิตทางการเกษตร ดังผลการวิเคราะห์ต่อไปนี้

### พืชไร่

ข้าวไร่(ใส่ปุ๋ย) มีรายได้ต่อไร่เฉลี่ยไร่ละ 2,863.02 บาท ในขณะที่ข้าวไร่(ไม่ใส่ปุ๋ย) มีรายได้ต่อไร่เฉลี่ยไร่ละ 1,659.60 บาท เพราะข้าวไร่(ใส่ปุ๋ย) ให้ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูงกว่าข้าวไร่(ไม่ใส่ปุ๋ย) คือ 414.93 กิโลกรัม ในขณะที่ข้าวไร่(ไม่ใส่ปุ๋ย) ได้ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เพียง 236.41 กิโลกรัม อย่างไรก็ตามข้าวไร่(ใส่ปุ๋ย) มีต้นทุนเป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 489.04 บาท ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 4,897.93 บาท ทำให้มีได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนไร่ละ 2,031.91 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 2,373.98 บาท ขณะที่ข้าวไร่(ไม่ใส่ปุ๋ย) มีต้นทุนเป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 212.92 บาท ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 4,514.92 บาท เกษตรกรได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 2,855.32 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 1,446.68 บาท สำหรับถั่วแดงหลวงนั้นส่วนมากเกษตรกรเพาะปลูกโดยไม่ใส่ปุ๋ยซึ่งมี รายได้เฉลี่ยไร่ละ 3,195.95 บาท มีต้นทุนเป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 226.80 บาท ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 3,541.03 บาท ทำให้มีผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 345.08 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 2,969.15 บาท

การปลูกข้าวไร่ มีปัญหาในการผลิตมากถึงร้อยละ 90.62 ซึ่งปัญหาที่สำคัญคือการผลิตข้าวไร่ได้ปริมาณผลผลิตต่ำร้อยละ 58.62 รองลงมาคือปัจจัยการผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ยเคมี มีราคาสูง

ร้อยละ 48.28 ส่วนการปลูกถั่วแดงหลวง เกษตรกรมีปัญหาค่าในการผลิตทุกราย ซึ่งปัญหาที่สำคัญคือ ราคาผลผลิตตกต่ำร้อยละ 61.11 รองลงมาคือ ปัจจัยการผลิตราคาสูง ศัตรูพืชรบกวนและปริมาณผลผลิตต่ำ อย่างละเท่ากันคือ 55.56

### ไม้ผลและไม้ยืนต้น

ไม้ผลได้แก่ พลับและบัว การปลูกพลับ(ใส่ปุ๋ย) มีรายได้สูงสุดเฉลี่ยไร่ละ 3,368.10 บาท รองลงมาได้แก่การปลูกบัว(ไม่ใส่ปุ๋ย) มีรายได้เฉลี่ยต่อไร่ 1,782.77 บาท การปลูกบัว(ใส่ปุ๋ย) มีรายได้ต่ำสุดเฉลี่ยไร่ละ 1,617.45 บาท พลับ (ใส่ปุ๋ย) มีต้นทุนเป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 969.56 บาท ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 2,964.94 บาท ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 403.16 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 19,181.62 บาท ปลูกบัว(ใส่ปุ๋ย) มีต้นทุนเป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 558.64 บาท ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 1,893.42 บาท ทำให้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนไร่ละ 275.97 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 1,158.81 บาท บัว (ไม่ใส่ปุ๋ย) มีต้นทุนเป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 552.59 บาท ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 1,302.24 บาท จึงมีผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 480.53 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 1,230.18 บาท ไม้ยืนต้น คือกาแฟนั้น พบว่า กาแฟ (ใส่ปุ๋ย) มีรายได้เฉลี่ยไร่ละ 2,311.44 บาท มีต้นทุนเป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 534.52 บาท ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 1,459.20 บาท จึงมีผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 852.24 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 1,776.92 บาท สำหรับกาแฟ(ไม่ใส่ปุ๋ย) มีรายได้เฉลี่ยไร่ละ 1,773.35 บาท มีต้นทุนเป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 115.55 บาท ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 1,952.21 บาท ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 178.87 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 1,657.80 บาท

สำหรับปัญหาในการผลิตไม้ผลและไม้ยืนต้นพบว่าบัว มีปัญหาในการผลิตร้อยละ 96.77 ซึ่งปัญหาที่สำคัญคือปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์ ปุ๋ยเคมี มีราคาสูงร้อยละ 76.67 รองลงมาคือราคาผลผลิตตกต่ำ พลับมีปัญหาในการผลิตร้อยละ 83.33 ปัญหาที่สำคัญคือปัจจัยการผลิตราคาสูงร้อยละ 80.00 รองลงมาคือขาดแคลนเงินทุน ราคาผลผลิตตกต่ำและปริมาณผลผลิตต่ำ เท่ากันคือร้อยละ 50.00 ส่วนกาแฟเกษตรกรที่สำรวจมีปัญหาในการผลิตทุกราย ซึ่งปัญหาที่สำคัญคือ ปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์ ปุ๋ยเคมี มีราคาสูงร้อยละ 81.82 รองลงมาคือราคาผลผลิตตกต่ำร้อยละ 72.73

### พืชผัก

การสำรวจพืชผัก 6 ชนิด คือ ผักกาดหางหงษ์ ผักกาดขาวปลี ผักกาดฮ่องเต้ คื่นช่ายยอดคอยคำ ถั่วลันเตาหวานและสตรอเบอรี่ ปรากฏว่าการปลูกสตรอเบอรี่มีรายได้ต่อไร่เฉลี่ยมากที่สุดคือ 38,249.12 บาท สำหรับการปลูกคะน้ายอดคอยคำมีรายได้ต่อไร่เฉลี่ยต่ำสุดคือ 4,898.39 บาท ผักกาดหางหงษ์ มีต้นทุนเป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 1,933.91 บาท เป็นต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ



10,287.37 ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 4,992.14 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 3,361.32 บาท ผักกาดขาวปลีมีต้นทุนเป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 3,774.56 บาท ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 15,927.30 บาท ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 7,453.43 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 4,699.31 บาท ผักกาดฮ่องเต้ มีต้นทุนเป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 3,028.19 บาท ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 13,889.99 บาท จึงได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 7,584.68 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 3,277.12 บาท คะน้ายอดคอยคำมีต้นทุนเป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 2,094.98 บาท ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 9,331.55 บาท ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 4,433.16 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 2,803.41 บาท ถั่วลิ้นเตาหวาน มีต้นทุนเป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 2,434.25 บาท เป็นต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 16,509.16 บาท ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 8,572.05 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 5,502.86 บาท สตรอเบอร์รี่มีต้นทุนเป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 19,067.50 บาท ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 37,885.47 บาท ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 363.65 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 19,181.62 บาท

ปัญหาในการผลิตพืชผักพบว่า ผักกาดหางหงษ์ มีปัญหาในการผลิตร้อยละ 80.00 ซึ่งปัญหาที่ทุกรายพบคือศัตรูพืชรบกวนและขาดแคลนน้ำในการผลิต ผักกาดขาวปลีนั้นเกษตรกรทุกรายมีปัญหาในการผลิต ปัญหาที่ทุกรายพบคือการขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร รองลงมาคือศัตรูพืชรบกวนและราคาผลผลิตตกต่ำร้อยละ 66.67 เกษตรกรที่ปลูกผักกาดฮ่องเต้มีปัญหาในการผลิตทุกราย ปัญหาที่สำคัญคือ ราคาผลผลิตตกต่ำ รองลงมาเป็นปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์ ปุ๋ยเคมี มีราคาสูง ขณะที่เกษตรกรทุกรายผู้ปลูกคะน้ายอดคอยคำมีปัญหาที่สำคัญคือราคาผลผลิตตกต่ำ รองลงมาคือการขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและปัจจัยการผลิตราคาสูงร้อยละ 71.43 เท่ากันสำหรับถั่วลิ้นเตาหวานทุกรายมีปัญหาในการผลิต ปัญหาที่สำคัญคือราคาผลผลิตตกต่ำร้อยละ 83.33 รองลงมาคือปัจจัยการผลิตราคาสูงและมีโรคระบาดในพืช เท่ากันคือร้อยละ 50.00 การปลูกสตรอเบอร์รี่เกษตรกรทุกราย มีปัญหาในการผลิต ปัญหาที่สำคัญคือราคาผลผลิตตกต่ำร้อยละ 85.71 รองลงมาคือปัจจัยการผลิตราคาสูงและศัตรูพืชรบกวนร้อยละ 71.43

### สมุนไพรร

การปลูกสมุนไพรรอสมร่มีรายได้สูงสุดเฉลี่ยไร่ละ 110,286.00 บาท รองลงมาได้แก่การปลูกสมุนไพรรวมอนทายัม มีรายได้เฉลี่ยไร่ละ 64,930.25 บาท เมื่อพิจารณาด้านต้นทุนและผลตอบแทนพบว่า *รอสมร่* มีต้นทุนเป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 23,519.05 บาท ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 115,262.03 บาท จึงได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 4,976.03 บาท และ

ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 86,766.95 บาท *เลมอนทาย์ม* มีต้นทุนเป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 7,980.00 บาท ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 88,698.76 บาท ทำให้ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 23,768.51 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 56,950.25 บาท

เกษตรกรทุกรายที่ปลูกโรสแมรี่ มีปัญหาในการผลิต ปัญหาที่สำคัญคือการขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและราคาผลผลิตตกต่ำร้อยละ 66.67 เท่ากัน รองลงมาคือปัจจัยการผลิตราคาสูงและผลผลิตคุณภาพต่ำ เท่ากันร้อยละ 55.56 ส่วนผู้ที่ปลูกเลมอนทาย์ม มีปัญหาในการผลิตทุกราย ปัญหาที่สำคัญคือราคาผลผลิตตกต่ำร้อยละ 71.43 รองลงมาคือขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการผลิต ปัจจัยการผลิตมีราคาสูงและศัตรูพืชรบกวน อย่างละเท่ากันคือร้อยละ 57.14

### ไม้ดอก-ไม้ประดับ

การปลูกไม้ดอก-ไม้ประดับ นั้นปรากฏว่าการปลูกดอกแคลด้าลิลลี่มีรายได้สูงสุดเฉลี่ยไร่ละ 80,300.00 บาท รองลงมาได้แก่ การปลูกดอกกลีเทรียมีรายได้เฉลี่ยไร่ละ 71,970.62 บาท การปลูกดอกคุ่มเงินคุ่มทอง (ปี 1) มีรายได้ต่ำสุดเฉลี่ยไร่ละ 14,120.68 บาท *ดอกแคลด้าลิลลี่* มีต้นทุนเป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 39,358.57 บาท ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 153,955.97 บาท จึงได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 73,655.97 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 40,941.43 บาท *ดอกคุ่มเงินคุ่มทอง(ปี 1)* มีต้นทุนเป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 6,370.53 บาท ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 24,100.54 บาท ทำให้ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 9,979.86 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 7,750.15 บาท *ดอกคุ่มเงินคุ่มทอง* มีต้นทุนเป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 4,768.53 บาท ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 23,423.20 บาท จึงได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 3,032.32 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 15,622.44 บาท *ดอกกลีเทรีย* มีต้นทุนเป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 21,371.13 บาท ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 115,516.76 บาท ทำให้ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 43,546.14 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 50,599.49 บาท *เฟิร์น (ปี 1)* มีต้นทุนเป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 8,828.67 บาท ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 51,134.95 บาท ทำให้ได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 33,635.74 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 8,670.54 บาท *เฟิร์น* มีต้นทุนเป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 12,220.61 บาท ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 39,932.69 บาท จึงได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 2,457.38 บาท และผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 25,254.70 บาท

ปัญหาของการปลูกไม้ดอกไม้ประดับนั้นพบว่า การปลูกดอกแคลด้าลิลลี่เกษตรกรมีปัญหาในการผลิตร้อยละ 93.75 ซึ่งปัญหาที่สำคัญคือปริมาณผลผลิตต่ำร้อยละ 93.33 รองลงมาคือ

ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ดอกคู่เงินคู่ทองเกษตรกรมีปัญหาในการผลิตร้อยละ 83.78 ปัญหาที่สำคัญคือปัจจัยการผลิตราคาสูง รองลงมาคือขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการผลิตและราคาผลผลิตตกต่ำ เท่ากันร้อยละ 67.74 ผู้ปลูกดอกคอกกิลิเอทริสทุกรายมีปัญหาในการผลิต ปัญหาที่สำคัญคือ ปัจจัยการผลิตราคาสูงร้อยละ 75.86 รองลงมาคือขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรร้อยละ 72.41 ส่วนการปลูกเฟิร์นเกษตรกรทุกรายมีปัญหาในการผลิต ปัญหาที่สำคัญคือปัจจัยการผลิตราคาสูงร้อยละ 85.19 รองลงมาคือราคาผลผลิตตกต่ำร้อยละ 74.07

จากสภาพการผลิต ต้นทุนและผลตอบแทนตลอดจนปัญหาในการผลิต ทำให้เกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐในด้านการประกอบอาชีพ ในเรื่องของปัจจัยการผลิตให้มีราคายุติธรรม เพื่อที่เกษตรกรจะได้มีกำลังเงินที่จะซื้อพันธุ์ ปุ๋ย ยากำจัดศัตรูพืช ฮอร์โมนต่างๆ ได้ ร้อยละ 78.57 โดยเกษตรกรคนเมืองมีความต้องการความช่วยเหลือร้อยละ 82.35 ในขณะที่เผ่ามูเซอต้องการความช่วยเหลือร้อยละ 76.92 รองลงมาคือต้องการให้รัฐช่วยเหลือในการจัดสร้างแหล่งน้ำในการเกษตร จัดหาตลาดผลผลิต (เพราะผลผลิตของเกษตรกรในโครงการหลวงนั้น เมื่อผลผลิตที่ส่งให้โครงการหลวงไม่ได้คุณภาพตามที่มูลนิธิโครงการหลวงต้องการ ผลผลิตที่เหลือเกษตรกรจะนำออกขายตามตลาดทั่วไป) นอกจากนี้ยังมีความต้องการให้ประกันราคาผลผลิตให้สูงขึ้น ต้องการให้รัฐจัดสรรที่ปลูกพืช โดยให้มีสิทธิในที่ดิน เพราะปัจจุบันที่ดินที่เกษตรกรทำการเกษตรส่วนใหญ่ยังไม่มีหนังสือสำคัญในที่ดินและปัญหาที่สำคัญอีกประการคือ การคมนาคมระหว่างศูนย์มายังถนนสายเชียงใหม่-เชียงใหม่ ถนนจากแปลงเพาะปลูกของเกษตรกร ถนนเชื่อมกันระหว่างหมู่บ้านจะมีปัญหามากในการเดินทางติดต่อกัน โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝนถนนส่วนที่เป็นลูกรังจะใช้แทบไม่ได้เลย ทำให้ลำบากมากในการติดต่อสื่อสารและการขนส่งผลผลิตของเกษตรกร ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อคุณภาพของผลผลิตเพราะผลผลิตบางชนิดจะเก็บค้างไว้ไม่ได้ เช่น พืชผักต่างๆ ไม้ดอก-ไม้ประดับ มีผลทำให้เกษตรกรขายผลผลิตเหล่านี้ได้ราคาไม่ดีเท่าที่ควร

จากการสำรวจพืชในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำรินนั้น จะเห็นได้ว่าพืชที่เกษตรกรปลูกแล้วทำให้มีรายได้สูงนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นพวกไม้ดอก-ไม้ประดับและพืชสมุนไพร จากการคำนวณผลตอบแทนของพืชจะคำนวณเฉพาะต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด แต่ในการพิจารณาที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกต่อไปหรือไม่นั้น ให้พิจารณาเฉพาะต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสดเท่านั้นได้เพราะต้นทุนผันแปรที่ไม่เป็นเงินสด ส่วนมากจะเป็นแรงงานในครัวเรือนของเกษตรกรเอง ซึ่งตามความเป็นจริงแล้วเกษตรกรจะไม่ได้คำนึงถึงในข้อนี้มากนัก เมื่อพิจารณาการใช้ประโยชน์ที่ดินแล้วจะเห็นได้ว่า ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสดของการปลูกพืชทุกชนิดในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน ให้ผลตอบแทนที่ดีโดยเกษตรกรยังมีกำไรในการผลิต

ซึ่งการปลูกสมุนไพรโรสแมรี่ให้กำไรมากที่สุด การปลูกบัว(ใสบัว) ให้กำไรน้อยที่สุดเพราะบัวให้ผลผลิตต่ำ เนื่องจากส่วนใหญ่ไม่ได้ตัดแต่งกิ่ง ใสบัวและขาดแคลนน้ำ พันธุ์ที่ใช้ปลูกไม่ค่อยดีเท่าที่ควร ให้ผลขนาดเล็กทำให้ขายไม่ได้ราคา สาเหตุอีกประการหนึ่งคือ ในโครงการหลวงปัจจุบันนี้ส่วนใหญ่จะหันไปนิยมที่จะปลูกไม้ดอก-ไม้ประดับ พืชผักและสมุนไพรที่มูลนิธิโครงการหลวงส่งเสริมทำให้ขาดการเอาใจใส่พืชไม้ผลที่มีอยู่แล้ว โดยจะหันไปเอาใจใส่การปลูกไม้ดอก-ไม้ประดับ พืชผักและสมุนไพรที่โครงการหลวง ส่งเสริม เพราะปลูกแล้วได้รายได้ที่คิดว่า

### ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย มีข้อเสนอแนะดังนี้คือ

1. เกษตรกรหัวหน้าครัวเรือนมีอายุเฉลี่ย 38.14 ปี ซึ่งอยู่ในวัยแรงงานแต่ส่วนใหญ่จะไม่รู้หนังสือมากถึงร้อยละ 46.43 จึงมีปัญหาในด้านการสื่อสารและทำความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ดังนั้นรัฐควรให้ความช่วยเหลือเกษตรกรเหล่านี้ โดยให้ความรู้และเพิ่มโอกาสทางการศึกษาดูงาน การสาธิต ฝึกอบรมและพาไปศึกษาดูงานจะทำให้เกษตรกรรับรู้และเข้าใจในเทคโนโลยีใหม่ๆ ตลอดจนแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ดีขึ้น และควรส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสในการศึกษาให้สูงขึ้น เพราะส่วนใหญ่ชาวเขาจะไม่สนใจให้บุตรหลานได้รับการศึกษาทำให้ขาดโอกาสในการพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง

2. รัฐควรมีการจัดเจ้าหน้าที่เข้าไปแนะนำขั้นตอนต่างๆ ในการปลูกพืชให้เหมาะสมและถูกหลักวิชาการให้แก่เกษตรกร รวมทั้งจัดสร้างและซ่อมแซมถนนให้ใช้ได้ตลอดปี โดยเฉพาะในฤดูฝนการคมนาคมจะมีปัญหามาก ควรมีการเข้าไปช่วยเหลือเกษตรกรเพื่อความสะดวกในการติดต่อสื่อสารและการขนส่งผลผลิตในการเกษตร

3. เกษตรกรในโครงการส่วนใหญ่มีปัญหาขาดแคลนน้ำในการเพาะปลูก จึงต้องการให้รัฐเข้าไปช่วยเหลือในเรื่องของแหล่งน้ำในการผลิต โดยให้มีแหล่งเก็บน้ำ ซึ่งมีการช่วยเหลือในการสร้างถังเก็บน้ำไว้ใช้ในยามขาดแคลนเพราะเมื่อน้ำน้อยที่ไหลผ่านหมู่บ้านในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน มีน้ำมากพอในการเกษตร แต่ขาดแคลนแหล่งสำหรับกักเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง สำหรับราคาผลผลิตพืชเกือบทุกชนิดยังมีราคาต่ำซึ่งเกษตรกรยังไม่พอใจในราคาผลผลิตที่ได้รับ รัฐควรมีการเข้าไปแนะนำให้มีการรวมกลุ่มเพื่อให้มีอำนาจต่อรองราคากับพ่อค้าที่รับซื้อผลผลิตและส่งเสริมการปรับปรุงคุณภาพผลผลิต ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรได้รับราคาผลผลิตที่สูงขึ้น

# ตารางข้อมูล

ตารางที่ 1 : อายุ ศาสนา การศึกษาและการฝึกอบรมของหัวหน้าครัวเรือนเกษตร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนา  
โครงการหลวงห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46

รายการ	มุเซอ	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
อายุเฉลี่ย (ปี)	36.33	42.29	38.14
การนับถือศาสนา (ร้อยละ)			
พุทธ	100.00	94.12	98.21
อิสลาม	-	5.88	1.79
ระดับการศึกษา (ร้อยละ)			
ไม่รู้หนังสือ	56.41	23.53	46.43
อ่านออกเขียนได้	5.13	-	3.57
จบการศึกษาระดับประถม	35.90	76.47	48.21
จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	2.56	-	1.79
การเข้ารับฝึกอบรมอาชีพด้านการเกษตร (ร้อยละ)			
เคย	66.67	82.35	71.43
ไม่เคย	33.33	17.65	28.57
ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม (ร้อยละ)			
ได้ประโยชน์	96.15	100.00	97.50
ไม่ได้ประโยชน์	3.85	-	2.50
ระดับของประโยชน์ (ร้อยละ)			
มาก	32.00	42.86	35.90
ปานกลาง	56.00	50.00	53.85
น้อย	12.00	7.14	10.25

ตารางที่ 2 : การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน  
จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46

หน่วย : ไร่/ละ

รายการ	มุข	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบัน</b>			
- เป็น	97.44	100.00	98.21
- ไม่เป็น	2.56	-	1.79
<b>กลุ่ม/สถาบัน</b>			
<b>1. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์</b>			
1.1 ครัวเรือนที่เป็นสมาชิก	71.79	70.59	71.43
1.2 ประโยชน์ที่ได้รับ			
- ได้รับประโยชน์	96.43	100.00	97.50
- ไม่ได้รับประโยชน์	3.57	-	2.50
<b>2. มูลนิธิโครงการหลวง</b>			
2.1 ครัวเรือนที่เป็นสมาชิก	66.67	58.82	64.29
2.2 ประโยชน์ที่ได้รับ			
- ได้รับประโยชน์	100.00	100.00	100.00
<b>3. สหกรณ์การเกษตร</b>			
3.1 ครัวเรือนที่เป็นสมาชิก	53.85	76.47	60.71
3.2 ประโยชน์ที่ได้รับ			
- ได้รับประโยชน์	100.00	100.00	100.00
<b>4. กองทุนหมู่บ้าน</b>			
4.1 ครัวเรือนที่เป็นสมาชิก	17.95	29.41	21.43
4.2 ประโยชน์ที่ได้รับ			
- ได้รับประโยชน์	100.00	100.00	100.00
<b>5. กลุ่มออมทรัพย์</b>			
5.1 ครัวเรือนที่เป็นสมาชิก	7.69	-	5.36
5.2 ประโยชน์ที่ได้รับ			
- ได้รับประโยชน์	100.00	-	100.00

ตารางที่ 3 : ประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรของหัวหน้าครัวเรือนเกษตร

ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46

รายการ	มุขอ	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>1.กิจกรรมที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน</b>			
<b>การปลูกพืช</b>			
<b>1. ข้าวไร่</b>			
ครัวเรือนที่ทำ (ร้อยละ)	71.79	23.53	57.14
จำนวนปีที่เคยทำเฉลี่ย (ปี)	16.64	17.75	16.78
<b>2. ถั่วแดงหลวง</b>			
ครัวเรือนที่ทำ (ร้อยละ)	46.15	-	32.14
จำนวนปีที่เคยทำเฉลี่ย (ปี)	15.67	-	15.67
<b>3. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์</b>			
ครัวเรือนที่ทำ (ร้อยละ)	61.54	17.65	48.21
จำนวนปีที่เคยทำเฉลี่ย (ปี)	15.17	15.67	15.22
<b>4. บัวย</b>			
ครัวเรือนที่ทำ (ร้อยละ)	58.97	47.06	55.36
จำนวนปีที่เคยทำเฉลี่ย (ปี)	7.61	7.88	7.68
<b>5. พลับ</b>			
ครัวเรือนที่ทำ (ร้อยละ)	23.08	17.65	21.43
จำนวนปีที่เคยทำเฉลี่ย (ปี)	5.89	5.00	5.67
<b>6. ลิ้นจี่</b>			
ครัวเรือนที่ทำ (ร้อยละ)	15.38	23.53	17.86
จำนวนปีที่เคยทำเฉลี่ย (ปี)	7.33	6.75	7.10
<b>7. ก้อย</b>			
ครัวเรือนที่ทำ (ร้อยละ)	5.13	-	3.57
จำนวนปีที่เคยทำเฉลี่ย (ปี)	6.00	-	6.00
<b>8. สวนผสม</b>			
ครัวเรือนที่ทำ (ร้อยละ)	-	5.88	1.79
จำนวนปีที่เคยทำเฉลี่ย (ปี)	-	5.00	5.00
<b>9. เมียง</b>			
ครัวเรือนที่ทำ (ร้อยละ)	-	5.88	1.79
จำนวนปีที่เคยทำเฉลี่ย (ปี)	-	1.00	1.00
<b>10. กาแฟ</b>			
ครัวเรือนที่ทำ (ร้อยละ)	15.38	29.41	19.64
จำนวนปีที่เคยทำเฉลี่ย (ปี)	4.50	4.00	4.27



ตารางที่ 3 : (ต่อ)

รายการ	муเซอ	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>11. ผักกาดหอม</b>			
ครัวเรือนที่เลิก (ร้อยละ)	5.13	11.76	7.14
จำนวนปีที่เลิกเฉลี่ย (ปี)	2.00	2.00	2.00
สาเหตุที่เลิก (ร้อยละ)			
- ขาดพื้นที่เพาะปลูก	100.00	100.00	100.00
<b>12. ดอกตูมเงินตูมทอง</b>			
ครัวเรือนที่เลิก (ร้อยละ)	2.56	5.88	3.57
จำนวนปีที่เลิกเฉลี่ย (ปี)	1.00	1.00	1.00
สาเหตุที่เลิก (ร้อยละ)			
- ขาดแคลนแรงงาน	100.00	100.00	100.00
<b>13. คาร์เนชั่น</b>			
ครัวเรือนที่เลิก (ร้อยละ)	-	5.88	1.79
จำนวนปีที่เลิกเฉลี่ย (ปี)	-	4.00	4.00
สาเหตุที่เลิก (ร้อยละ)			
- ขาดแคลนแรงงาน	-	100.00	100.00
<b>14. ถั่วแขก</b>			
ครัวเรือนที่เลิก (ร้อยละ)	-	5.88	1.79
จำนวนปีที่เลิกเฉลี่ย (ปี)	-	1.00	1.00
สาเหตุที่เลิก (ร้อยละ)			
- ขาดแคลนแรงงาน	-	100.00	100.00
<b>15. ผักสด</b>			
ครัวเรือนที่เลิก (ร้อยละ)	-	5.88	1.79
จำนวนปีที่เลิกเฉลี่ย (ปี)	-	2.00	2.00
สาเหตุที่เลิก (ร้อยละ)			
- ขาดพื้นที่เพาะปลูก	-	100.00	100.00

ตารางที่ 3 : (ต่อ)

รายการ	มูเซอ	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>22. ดอกเคลง่าลิลลี่</b>			
ครัวเรือนที่ทำ (ร้อยละ)	30.77	23.53	28.57
จำนวนปีที่เคยทำเฉลี่ย (ปี)	3.17	2.75	3.06
<b>23. ดอกตุ้มเงินตุ้มทอง</b>			
ครัวเรือนที่ทำ (ร้อยละ)	69.23	58.82	66.07
จำนวนปีที่เคยทำเฉลี่ย (ปี)	3.52	2.10	3.14
<b>24. ดอกลิเอทริส</b>			
ครัวเรือนที่ทำ (ร้อยละ)	53.85	47.06	51.79
จำนวนปีที่เคยทำเฉลี่ย (ปี)	3.14	2.25	2.90
<b>25. โรสแมรี่</b>			
ครัวเรือนที่ทำ (ร้อยละ)	15.38	17.65	16.07
จำนวนปีที่เคยทำเฉลี่ย (ปี)	2.67	2.67	2.67
<b>26. เลมอนทาย์ม</b>			
ครัวเรือนที่ทำ (ร้อยละ)	15.38	5.88	12.50
จำนวนปีที่เคยทำเฉลี่ย (ปี)	2.83	4.00	3.00
<b>27. ไบเฟิร์น</b>			
ครัวเรือนที่ทำ (ร้อยละ)	43.59	64.71	50.00
จำนวนปีที่เคยทำเฉลี่ย (ปี)	3.18	5.00	3.89
<b>การเลี้ยงสัตว์</b>			
<b>1. โค</b>			
ครัวเรือนที่ทำ (ร้อยละ)	10.26	-	7.14
จำนวนปีที่เคยทำเฉลี่ย (ปี)	10.75	-	10.75
<b>2 สุกร</b>			
ครัวเรือนที่ทำ (ร้อยละ)	58.97	-	41.07
จำนวนปีที่เคยทำเฉลี่ย (ปี)	11.83	-	11.83
<b>3. ไก่</b>			
ครัวเรือนที่ทำ (ร้อยละ)	28.21	17.65	25.00
จำนวนปีที่เคยทำเฉลี่ย (ปี)	13.45	21.67	15.21
<b>4. เป็ด</b>			
ครัวเรือนที่ทำ (ร้อยละ)	2.56	5.88	3.57
จำนวนปีที่เคยทำเฉลี่ย (ปี)	15.00	5.00	10.00

ตารางที่ 3 : (ต่อ)

รายการ	मुख	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>2. กิจกรรมที่เลิกดำเนินการแล้ว</b>			
<b>1. เสาวรส</b>			
ครัวเรือนที่เลิก (ร้อยละ)	2.56	11.76	5.36
จำนวนปีที่เลิกเฉลี่ย (ปี)	6.00	4.50	5.00
สาเหตุที่เลิก (ร้อยละ)			
- ไม่มีตลาดรองรับ	100.00	-	33.33
- ขาดพื้นที่เพาะปลูก	-	50.00	33.33
- ไม่ได้รับผลผลิต	-	50.00	33.34
<b>2. ส้ม</b>			
ครัวเรือนที่เลิก (ร้อยละ)	2.56	-	1.79
จำนวนปีที่เลิกเฉลี่ย (ปี)	2.00	-	2.00
สาเหตุที่เลิก (ร้อยละ)			
- ขาดแคลนเงินทุน	100.00	-	100.00
<b>3. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์</b>			
ครัวเรือนที่เลิก (ร้อยละ)	23.08	41.18	28.57
จำนวนปีที่เลิกเฉลี่ย (ปี)	3.22	3.86	3.50
สาเหตุที่เลิก (ร้อยละ)			
- ผลผลิตต่ำ	55.56	57.14	25.00
- ราคาผลผลิตตกต่ำ	44.44	-	56.25
- ขาดแคลนเงินทุน	-	28.57	12.50
- ขาดแคลนแรงงาน	-	14.29	6.25
<b>4. ถั่วแดงหลวง</b>			
ครัวเรือนที่เลิก (ร้อยละ)	20.51	35.29	25.00
จำนวนปีที่เลิกเฉลี่ย (ปี)	5.38	2.83	4.29
สาเหตุที่เลิก (ร้อยละ)			
- ผลผลิตต่ำ	62.50	50.00	57.15
- ขาดแคลนแรงงาน	25.00	33.33	28.57
- โรคระบาด	12.50	-	7.14
- ราคาผลผลิตตกต่ำ	-	16.67	7.14
<b>5. ฟีน</b>			
ครัวเรือนที่เลิก (ร้อยละ)	2.56	-	1.79
จำนวนปีที่เลิกเฉลี่ย (ปี)	34.00	-	34.00
สาเหตุที่เลิก (ร้อยละ)			
- จนท.แนะนำอาชีพ	100.00	-	100.00

ตารางที่ 3 : (ต่อ)

รายการ	मुखो	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>6. สมุนไพร</b>			
ครัวเรือนที่เลิก (ร้อยละ)	2.56	-	1.79
จำนวนปีที่เลิกเฉลี่ย (ปี)	2.00	-	2.00
สาเหตุที่เลิก (ร้อยละ)			
- ขาดแคลนแรงงาน	100.00	-	100.00
<b>7. ข้าวไร่</b>			
ครัวเรือนที่เลิก (ร้อยละ)	7.69	47.06	19.64
จำนวนปีที่เลิกเฉลี่ย (ปี)	2.00	4.88	4.09
สาเหตุที่เลิก (ร้อยละ)			
- ขาดแคลนแรงงาน	66.67	12.50	27.27
- ศัตรูพืชรบกวน	-	12.50	9.09
- ผลผลิตต่ำ	33.33	75.00	63.64
<b>8. ถั่วลิสงเตาหวาน</b>			
ครัวเรือนที่เลิก (ร้อยละ)	5.13	-	3.57
จำนวนปีที่เลิกเฉลี่ย (ปี)	1.00	-	1.00
สาเหตุที่เลิก (ร้อยละ)			
- ขาดแคลนแรงงาน	100.00	-	100.00
<b>9. เผือก</b>			
ครัวเรือนที่เลิก (ร้อยละ)	12.82	-	8.93
จำนวนปีที่เลิกเฉลี่ย (ปี)	5.40	-	5.40
สาเหตุที่เลิก (ร้อยละ)			
- ราคาผลผลิตตกต่ำ	100.00	-	100.00
<b>10. ชิง</b>			
ครัวเรือนที่เลิก (ร้อยละ)	20.51	17.65	19.64
จำนวนปีที่เลิกเฉลี่ย (ปี)	7.50	6.67	7.27
สาเหตุที่เลิก (ร้อยละ)			
- ขาดแคลนเงินทุน	25.00	-	18.19
- ผลผลิตต่ำ	12.50	-	9.09
- ศัตรูพืชรบกวน	-	66.67	18.18
- ขาดแคลนแรงงาน	-	33.33	9.09
- ราคาผลผลิตตกต่ำ	62.50	-	45.45

ตารางที่ 3 : (ต่อ)

รายการ	муเซอ	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>11. ผักกาดหอม</b>			
ครัวเรือนที่เลิก (ร้อยละ)	5.13	11.76	7.14
จำนวนปีที่เลิกเฉลี่ย (ปี)	2.00	2.00	2.00
สาเหตุที่เลิก (ร้อยละ)			
- ขาดพื้นที่เพาะปลูก	100.00	100.00	100.00
<b>12. ดอกตูมเงินตูมทอง</b>			
ครัวเรือนที่เลิก (ร้อยละ)	2.56	5.88	3.57
จำนวนปีที่เลิกเฉลี่ย (ปี)	1.00	1.00	1.00
สาเหตุที่เลิก (ร้อยละ)			
- ขาดแคลนแรงงาน	100.00	100.00	100.00
<b>13. คาร์เนชั่น</b>			
ครัวเรือนที่เลิก (ร้อยละ)	-	5.88	1.79
จำนวนปีที่เลิกเฉลี่ย (ปี)	-	4.00	4.00
สาเหตุที่เลิก (ร้อยละ)			
- ขาดแคลนแรงงาน	-	100.00	100.00
<b>14. ถั่วแขก</b>			
ครัวเรือนที่เลิก (ร้อยละ)	-	5.88	1.79
จำนวนปีที่เลิกเฉลี่ย (ปี)	-	1.00	1.00
สาเหตุที่เลิก (ร้อยละ)			
- ขาดแคลนแรงงาน	-	100.00	100.00
<b>15. ผักสด</b>			
ครัวเรือนที่เลิก (ร้อยละ)	-	5.88	1.79
จำนวนปีที่เลิกเฉลี่ย (ปี)	-	2.00	2.00
สาเหตุที่เลิก (ร้อยละ)			
- ขาดพื้นที่เพาะปลูก	-	100.00	100.00

ตารางที่ 4 : จำนวนคน สถานภาพบุคคลและการศึกษาของสมาชิกครัวเรือนเกษตร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง  
ห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46

รายการ	มุเซอ	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>จำนวนสมาชิกในครัวเรือน</b>			
<b>เพศ (ร้อยละ)</b>			
ชาย	51.42	53.23	51.82
หญิง	48.58	46.77	48.18
<b>จำนวนคนจำแนกตามช่วงอายุ(คน)</b>			
<b>จำนวนคนทั้งหมด(คน/ครัวเรือน)</b>	7.35	4.75	6.57
อยู่ในวัยแรงงาน	3.51	2.53	3.21
อยู่นอกวัยแรงงาน	1.92	1.11	1.68
อายุ < 12 ปี	1.82	0.82	1.52
อายุ > 60 ปี	0.10	0.29	0.16
<b>สถานภาพบุคคล(ร้อยละ)</b>			
ทร.14 (สัญชาติไทยมีบัตรประชาชน)	93.80	100.00	95.35
ทร.13 (บัตรบุคคลบนพื้นที่สูง)	3.10	-	2.33
เขียวขอบแดง (บัตรสำรวจบุคคลชุมชนบนพื้นที่สูง)	3.10	-	2.33
<b>ระดับการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือน(ร้อยละ)</b>			
เด็กยังไม่เข้าเรียน	13.21	6.45	11.68
ไม่รู้หนังสือ	37.74	20.97	33.94
อ่านออกเขียนได้	1.42	-	1.10
จบการศึกษาระดับประถมศึกษา	19.81	46.77	25.91
จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	2.83	4.84	3.28
กำลังศึกษา(ระบุ)	25.00	20.97	24.09
- เตรียมประถมศึกษา	7.55	30.77	12.12
- ประถมศึกษา	81.13	53.85	75.76
- มัธยมต้น	11.32	15.38	12.12

ตารางที่ 5 : สถานภาพการทำงานและลักษณะงานที่ทำของสมาชิกครัวเรือนเกษตร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง  
ห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46

หน่วย : คน/ครัวเรือน

รายการ	มุเซอ	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>สถานภาพการทำงานของคนในครอบครัว</b>			
<b>ทำงาน</b>	3.18	2.47	2.96
<b>ไม่ทำงาน</b>	2.26	1.18	1.93
<b>ลักษณะงานที่ทำ</b>			
- ทำการเกษตรในครอบครัวเพียงอย่างเดียว	1.31	1.24	1.29
- ทำการเกษตรในครอบครัวและรับจ้างในการเกษตร	1.10	0.88	1.04
- ทำการเกษตรในครอบครัวและรับจ้างนอกการเกษตร	-	-	-
- ทำการเกษตรในครอบครัวและรับจ้างในการเกษตร และนอกการเกษตร	0.62	0.18	0.48
- ทำการเกษตรในครอบครัวและประกอบอาชีพอื่น(ระบุ)			
รับเหมาก่อสร้าง	0.03	0.06	0.03
ลูกจ้างกรมวิชาการ	0.10	0.06	0.09
รับจ้างตีเหล็ก	0.03	0.06	0.03
- ประกอบอาชีพอื่นเพียงอย่างเดียว(ระบุ)	-	-	-
- ไม่ได้ทำงาน	2.26	1.18	1.93
<b>สาเหตุที่ไม่ได้ทำงาน</b>			
- เด็กเล็ก	0.69	0.41	0.60
- เรียนหนังสือ	1.33	0.53	1.09
- ชรา	0.18	0.18	0.18
- พิการ	0.03	0.06	0.04
- อื่นๆ (ไม่แข็งแรง)	0.03	-	0.02

ตารางที่ 6 : การถือครองที่ดินและการใช้ประโยชน์ที่ดินของครัวเรือนเกษตร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง  
ห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46

รายการ	มุเซอ	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>ลักษณะการถือครองที่ดิน (ไร่)</b>			
ของตนเอง	13.32	10.69	12.53
เช่า	0.35	0.32	0.34
เช่าทำเปล่า	0.04	0.28	0.11
<b>รวม</b>	<b>13.71</b>	<b>11.29</b>	<b>12.98</b>
<b>ลักษณะการใช้ที่ดิน (ไร่)</b>			
ที่อยู่อาศัย	0.27	0.28	0.27
ที่ผักและไม้ดอก	1.28	1.31	1.30
ที่นา	-	0.76	0.23
ที่ไร่	7.60	3.35	6.31
ที่ไม้ผล/ไม้ยืนต้น	4.16	4.12	4.15
ที่ทิ้งว่าง	0.40	1.47	0.72
<b>รวม</b>	<b>13.71</b>	<b>11.29</b>	<b>12.98</b>
<b>หนังสือสำคัญในที่ดิน(ร้อยละ)</b>			
- ส.ท.ก.	100.00	100.00	100.00



ตารางที่ 7 : รายได้ในฟาร์มของครัวเรือนเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย

ปีการผลิต 2545/46

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	मुखो			คนเมือง			รวม/เฉลี่ย			ร้อยละ
	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	
<b>รายได้จากพืช</b>										
1. ข้าวไร่	27.33	3,799.23	3,826.56	-	991.76	991.76	19.04	2,946.96	2,966.00	4.93
2. ถั่วแดงหลวง	2,527.82	-	2,527.82	-	-	-	1,760.45	-	1,760.45	2.93
3. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	6,036.67	634.10	6,670.77	1,529.41	-	1,529.41	4,668.39	441.61	5,110.00	8.50
4. บัวย	2,046.03	-	2,046.03	2,635.29	-	2,635.29	2,224.91	-	2,224.91	3.70
5. พลับ	1,464.10	-	1,464.10	94.12	-	94.12	1,048.21	-	1,048.21	1.74
6. ลิ้นจี่	320.64	25.64	346.28	-	-	-	223.30	17.86	241.16	0.40
7. กัลลวย	320.51	-	320.51	-	-	-	223.21	-	223.21	0.37
8. เมียง	-	-	-	352.94	-	352.94	107.14	-	107.14	0.18
9. กาแฟ	1,017.18	-	1,017.18	1,051.18	-	1,051.18	1,027.50	-	1,027.50	1.71
10. ฟักกาดหางหงษ์	227.31	10.26	237.57	576.47	2.94	579.41	333.30	8.04	341.34	0.57
11. ฟักกาดขาวปลี	285.67	16.41	302.08	1,565.53	11.76	1,577.29	674.20	15.00	689.20	1.15
12. ฟักกาดฮ่องเต้	792.05	96.15	888.20	-	-	-	551.61	66.96	618.57	1.03
13. คะน้ายอดคดอยคำ	317.44	12.82	330.26	213.24	82.35	295.59	285.80	33.93	319.73	0.53
14. ถั่วลิ้นเตาหวาน	718.92	3.33	722.25	-	-	-	500.68	2.32	503.00	0.84
15. ถั่วลิ้นเตา	411.54	-	411.54	-	-	-	286.61	-	286.61	0.48
16. ฟักกาดหวาน	87.18	12.82	100.00	-	-	-	60.71	8.93	69.64	0.12
17. สลัดหวาน	284.62	7.69	292.31	-	-	-	198.21	5.36	203.57	0.34
18. ชิง	-	256.41	256.41	23.53	58.82	82.35	7.14	196.43	203.57	0.34
19. สตรอเบอร์รี่	-	-	-	12,385.12	42.24	12,427.36	3,759.77	12.95	3,772.72	6.28
20. ไรสมาร์รี่	2,706.15	-	2,706.15	3,418.82	-	3,418.82	2,922.50	-	2,922.50	4.86
21. เลมอนทายัม	938.21	-	938.21	123.53	-	123.53	690.89	-	690.89	1.15
22. สมุนไพร	328.21	-	328.21	404.12	-	404.12	351.25	-	351.25	0.58
23. ดอกแคลล่า ลิลลี่	1,763.97	-	1,763.97	1,117.06	-	1,117.06	1,567.59	-	1,567.59	2.61
24. ดอกคุ่มเงินคุ่มทอง	9,428.21	-	9,428.21	15,208.24	-	15,208.24	11,182.86	-	11,182.86	18.60
25. ดอกกลีโธรีส	4,151.28	-	4,151.28	1,925.00	-	1,925.00	3,475.45	-	3,475.45	5.78
26. ไบเฟิร์น	11,771.79	-	11,771.79	32,986.47	-	32,986.47	18,211.96	-	18,211.96	30.29
<b>รวม</b>	<b>47,972.83</b>	<b>4,874.86</b>	<b>52,847.69</b>	<b>75,610.07</b>	<b>1,189.87</b>	<b>76,799.94</b>	<b>56,362.68</b>	<b>3,756.35</b>	<b>60,119.03</b>	<b>91.98</b>
<b>รายได้จากสัตว์</b>										
1. โค	2,115.38	769.23	2,884.61	-	-	-	1,473.21	535.71	2,008.92	38.34
2. สุกร	794.87	3,317.95	4,112.82	-	-	-	553.57	2,310.71	2,864.28	54.67
3. ไก่บ้าน	-	307.69	307.69	17.65	317.65	335.30	5.36	310.71	316.07	6.03
4. เป็ด	-	20.51	20.51	88.24	29.41	117.65	26.79	23.21	50.00	0.95
<b>รวม</b>	<b>2,910.25</b>	<b>4,415.38</b>	<b>7,325.63</b>	<b>105.89</b>	<b>347.06</b>	<b>452.95</b>	<b>2,058.93</b>	<b>3,180.34</b>	<b>5,239.27</b>	<b>8.02</b>
<b>รวม</b>	<b>50,883.08</b>	<b>9,290.24</b>	<b>60,173.32</b>	<b>75,715.96</b>	<b>1,536.93</b>	<b>77,252.89</b>	<b>58,421.61</b>	<b>6,936.69</b>	<b>65,358.30</b>	<b>100.00</b>

ตารางที่ 8 : ค่าใช้จ่ายในฟาร์มของครัวเรือนเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย

ปีการผลิต 2545/46

หน่วย : บาท / ครัวเรือน

รายการ	मुखे			คนเมือง			รวม/เฉลี่ย			ร้อยละ
	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	
<b>ค่าใช้จ่ายในการผลิตพืช</b>										
- ค่าเมล็ดพันธุ์	3,118.54	2,519.77	5,638.31	2,578.71	831.18	3,409.89	2,954.66	2,007.16	4,961.82	7.61
- ค่าปุ๋ย	5,436.97	131.28	5,568.25	8,023.41	39.41	8,062.82	622.14	103.39	725.53	1.11
- ค่าสารเคมี	1,853.33	-	1,853.33	2,112.59	-	2,112.59	1,932.04	-	1,932.04	2.96
- ค่าแรงงานคน	4,622.05	44,938.82	49,560.87	15,328.82	43,056.24	58,385.06	7,872.32	44,367.32	52,239.64	80.09
- ค่าแรงงานเครื่องจักร	225.90	-	225.90	264.12	-	264.12	237.50	-	237.50	0.36
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและ หล่อลื่น	-	-	-	27.65	-	27.65	8.39	-	8.39	0.01
- ค่าซ่อมแซมเครื่องจักร										
ทางการเกษตร	319.23	-	319.23	991.65	-	991.65	523.36	-	523.36	0.80
- ค่าอุปกรณ์การเกษตร	3,485.38	7.69	3,493.07	2,058.82	-	2,058.82	3,052.32	5.36	3,057.68	4.69
- ค่าขนส่ง	130.77	-	130.77	116.47	-	116.47	126.43	-	126.43	0.19
- อื่นๆ(วัสดุสิ้นเปลือง)	1,119.03	1.03	1,120.06	2,094.71	-	2,094.71	1,415.21	0.71	1,415.92	2.17
<b>รวม</b>	<b>20,311.20</b>	<b>47,598.59</b>	<b>67,909.79</b>	<b>33,596.95</b>	<b>43,926.83</b>	<b>77,523.78</b>	<b>18,744.37</b>	<b>46,483.94</b>	<b>65,228.31</b>	<b>92.97</b>
<b>ค่าใช้จ่ายในการผลิตสัตว์</b>										
- ค่าพันธุ์		320.51	320.51	29.41	-	29.41	8.93	223.21	232.14	4.71
- ค่าอาหาร	622.05	1,921.15	2,543.20	88.24	136.76	225.00	460.00	1,379.46	1,839.46	37.32
- ค่าสารเคมี	1.03	-	1.03	-	-	-	0.71	-	0.71	0.01
- ค่าแรงงานคน		3,670.15	3,670.15	-	644.06	644.06	-	2,751.52	2,751.52	55.82
- ค่าซ่อมแซมเครื่องจักร										
ทางการเกษตร	3.85	-	3.85	-	-	-	2.68	-	2.68	0.05
- ค่าอุปกรณ์การเกษตร	19.23	128.21	147.44	-	-	-	13.39	89.29	102.68	2.08
<b>รวม</b>	<b>646.16</b>	<b>6,040.02</b>	<b>6,686.18</b>	<b>117.65</b>	<b>780.82</b>	<b>898.47</b>	<b>485.71</b>	<b>4,443.48</b>	<b>4,929.19</b>	<b>7.03</b>
<b>รวม</b>	<b>20,957.36</b>	<b>53,638.61</b>	<b>74,595.97</b>	<b>33,714.60</b>	<b>44,707.65</b>	<b>78,422.25</b>	<b>19,230.08</b>	<b>50,927.42</b>	<b>70,157.50</b>	<b>100.00</b>

ตารางที่ 9 : รายได้นอกฟาร์มของครัวเรือนเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน  
จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46

หน่วย : บาท / ครัวเรือน

รายการ	มุเซอ			คนเมือง			รวม/เฉลี่ย			ร้อยละ
	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	
การค้าขาย	3,019.23	-	3,019.23	-	-	-	2,102.68	-	2,102.68	18.02
นำยานพาหนะไปรับจ้าง	1,256.41	-	1,256.41	988.24	-	988.24	1,175.00	-	1,175.00	10.07
รับจ้างนอกการเกษตร	905.13	-	905.13	588.24	-	588.24	808.93	-	808.93	6.93
รับจ้างในการเกษตร	3,435.90	-	3,435.90	3,823.53	-	3,823.53	3,553.57	-	3,553.57	30.45
เงินเดือน	1,582.05	-	1,582.05	3,882.35	-	3,882.35	2,280.36	-	2,280.36	19.54
พืชที่เป็นผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ	243.59	51.28	294.87	176.47	-	176.47	223.21	35.71	258.92	2.22
เงินได้จากบุตรหลาน	-	-	-	2,705.88	-	2,705.88	821.43	-	821.43	7.04
รับจ้างตีเหล็ก	448.72	-	448.72	-	-	-	312.50	-	312.50	2.68
รับเหมาก่อสร้าง	-	-	-	1,176.47	-	1,176.47	357.14	-	357.14	3.06
<b>รวม</b>	<b>10,891.03</b>	<b>51.28</b>	<b>10,942.31</b>	<b>13,341.18</b>	<b>-</b>	<b>13,341.18</b>	<b>11,634.82</b>	<b>35.71</b>	<b>11,670.53</b>	<b>100.00</b>

ตารางที่ 10 : ค่าใช้จ่ายในการครองชีพของครัวเรือนเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย  
ปีการผลิต 2545/46

หน่วย : บาท / ครัวเรือน

รายการ	มุเซอ			คนเมือง			รวม/เฉลี่ย			ร้อยละ
	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	
ค่าอาหาร	17,415.38	5,158.59	22,573.97	22,915.88	3,573.53	26,489.41	19,085.18	4,677.41	23,762.59	54.13
ค่าเครื่องนุ่งห่ม	3,487.18	-	3,487.18	2,029.41	58.82	2,088.23	3,044.64	17.86	3,062.50	6.98
ค่าของใช้เบ็ดเตล็ด	1,869.23	-	1,869.23	2,270.59	-	2,270.59	1,991.07	-	1,991.07	4.54
ค่ารักษาพยาบาล	1,720.51	-	1,720.51	864.12	-	864.12	1,460.54	-	1,460.54	3.33
ค่าการศึกษา	1,922.31	494.87	2,417.18	3,900.59	676.47	4,577.06	2,522.86	550.00	3,072.86	7.00
ค่าเดินทาง	2,895.13	-	2,895.13	1,694.71	-	1,694.71	2,530.71	-	2,530.71	5.76
ค่าพิธีกรรม	3,092.31	3,192.31	6,284.62	1,017.65	-	1,017.65	2,462.50	2,223.21	4,685.71	10.67
ค่าบันเทิง	737.95	-	737.95	617.65	-	617.65	701.43	-	701.43	1.60
ค่าสาธารณูปโภค(ค่าไฟฟ้า)	1,145.64	-	1,145.64	1,124.24	-	1,124.24	1,139.14	-	1,139.14	2.59
อื่น ๆ (แก๊ส,ถ่าน,ไม้ฟืน)	217.95	1,346.15	1,564.10	1,043.41	294.12	1,337.53	468.54	1,026.79	1,495.33	3.41
<b>รวม</b>	<b>34,503.59</b>	<b>10,191.92</b>	<b>44,695.51</b>	<b>37,478.25</b>	<b>4,602.94</b>	<b>42,081.19</b>	<b>35,406.61</b>	<b>8,495.27</b>	<b>43,901.88</b>	<b>100.00</b>

ตารางที่ 11 : รายได้สุทธิของครัวเรือนเกษตร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย  
ปีการผลิต 2545/46

หน่วย : บาท / ครัวเรือน

รายการ	मुखो			คนเมือง			รวม/เฉลี่ย			ร้อยละ
	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	
รายได้										
รายได้ในฟาร์ม	50,883.08	9,290.24	60,173.32	75,715.96	1,536.93	77,252.89	58,421.61	6,936.69	65,358.30	84.85
รายได้จากพืช	47,972.83	4,874.86	52,847.69	75,610.07	1,189.87	76,799.94	56,362.68	3,756.35	60,119.03	91.98
รายได้จากสัตว์	2,910.25	4,415.38	7,325.63	105.89	347.06	452.95	2,058.93	3,180.34	5,239.27	8.02
รายได้นอกฟาร์ม	10,891.03	51.28	10,942.31	13,341.18	-	13,341.18	11,634.82	35.71	11,670.53	15.15
รวมรายได้	61,774.11	9,341.52	71,115.63	89,057.14	1,536.93	90,594.07	70,056.43	6,972.40	77,028.83	100.00
ค่าใช้จ่าย										
ค่าใช้จ่ายในฟาร์ม	20,957.36	53,638.61	74,595.97	33,714.60	44,707.65	78,422.25	19,230.08	50,927.42	70,157.50	61.51
ค่าใช้จ่ายในการผลิตพืช	20,311.20	47,598.59	67,909.79	33,596.95	43,926.83	77,523.78	18,744.37	46,483.94	65,228.31	92.97
ค่าใช้จ่ายในการผลิตสัตว์	646.16	6,040.02	6,686.18	117.65	780.82	898.47	485.71	4,443.48	4,929.19	7.03
ค่าใช้จ่ายในการครองชีพ	34,503.59	10,191.92	44,695.51	37,478.25	4,602.94	42,081.19	35,406.61	8,495.27	43,901.88	38.49
รวมค่าใช้จ่าย	55,460.95	63,830.53	119,291.48	71,192.85	49,310.59	120,503.44	54,636.69	59,422.69	114,059.38	100.00
รายได้สุทธิของครัวเรือน	6,313.16	-54,489.01	-48,175.85	17,864.29	-47,773.66	-29,909.37	15,419.74	-52,450.29	-37,030.55	-

ตารางที่ 12 : ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงินของครัวเรือนเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน  
จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46

รายการ	มุข	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>ภาวะหนี้สิน</b>			
<b>หนี้สินคงเหลือ(ร้อยละ)</b>			
ครัวเรือนที่ไม่มีหนี้	46.15	58.82	50.00
จำนวนครัวเรือนที่มีหนี้	53.85	41.18	50.00
<b>เงินกู้ในระบบ</b>			
จำนวนครัวเรือนที่กู้ (ราย)	31.00	12.00	43.00
<b>จำนวนเงินกู้ (บาท/ครัวเรือนที่กู้)</b>	<b>15,287.10</b>	<b>12,565.00</b>	<b>14,527.44</b>
<b>วัตถุประสงค์ในการกู้ (ร้อยละ)</b>			
- ใช้ในการเกษตร	84.28	75.46	82.15
- ใช้ในการครองชีพ	8.86	11.27	9.44
- ลงทุนในทรัพย์สิน	6.86	13.27	8.41
<b>แหล่งเงินกู้ (ร้อยละของจำนวนเงินทั้งหมด)</b>			
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	54.34	76.00	59.57
- กองทุนหมู่บ้าน	34.82	9.95	28.81
- สหกรณ์การเกษตร	10.84	5.13	9.51
- กองทุนแก้ไขปัญหาความยากจน	-	6.63	1.60
- มูลนิธิโครงการหลวง	-	2.11	0.50
<b>อัตราดอกเบี้ย (ร้อยละ/ปี)</b>			
- สูงสุด	10.50	12.00	12.00
- ต่ำสุด	1.00	3.00	1.00
- เฉลี่ย	5.79	7.05	6.17
<b>ระยะเวลาที่กู้ (ร้อยละของครัวเรือนที่กู้)</b>			
- ระยะสั้น	100.00	100.00	100.00
<b>เงินกู้นอกระบบ (ครัวเรือน)</b>			
จำนวนครัวเรือนที่กู้ (ราย)	2.00	1.00	3.00
<b>จำนวนเงินกู้ (บาท/ครัวเรือนที่กู้)</b>	<b>5,000.00</b>	<b>3,000.00</b>	<b>4,333.33</b>
<b>วัตถุประสงค์ในการกู้ (ร้อยละ)</b>			
- ใช้ในการเกษตร	100.00	-	76.92
- ใช้ในการครองชีพ	-	100.00	23.08
<b>แหล่งเงินกู้ (ร้อยละของจำนวนเงินทั้งหมด)</b>			
- ญาติ	100.00	100.00	100.00
<b>ระยะเวลาที่กู้ (ร้อยละของครัวเรือนที่กู้)</b>			
- ระยะสั้น	100.00	100.00	100.00

ตารางที่ 13 : ปัญหาในการครองชีพของครัวเรือนเกษตร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน  
จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	มุเซอ	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>ปัญหาในการครองชีพ</b>			
มีปัญหา	94.87	88.24	92.86
ไม่มีปัญหา	5.13	11.76	7.14
<b>ลักษณะของปัญหา</b>			
ขาดสาธารณูปโภคพื้นฐาน(น้ำ ไฟฟ้า ถนนและโทรศัพท์)	83.78	86.67	84.62
สถานีอนามัยไม่เพียงพอ	67.57	73.33	69.23
คมนาคมไม่สะดวก	43.24	6.67	32.69
สินค้าราคาสูง	24.32	13.33	21.15
รายได้ไม่พอรายจ่าย	18.92	20.00	19.23
สุขภาพไม่ดี	8.11	13.33	9.62

ตารางที่ 14 : ความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐในด้านการครองชีพของครัวเรือนเกษตร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนา  
โครงการหลวงห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	มุเซอ	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>ความต้องการด้านการครองชีพและสังคม</b>			
ต้องการ	97.44	100.00	98.21
ไม่ต้องการ	2.56	-	1.79
<b>ลักษณะความต้องการ</b>			
จัดหาแหล่งน้ำเพื่อการบริโภค	76.32	52.94	69.09
จัดสร้างสถานีอนามัยในหมู่บ้าน	71.05	58.82	67.27
จัดสร้างและซ่อมแซมถนน	42.11	52.94	45.45

ตารางที่ 15 : ทักษะคิดความรู้เรื่องดินและการใช้ที่ดินของเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน  
จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46

หน่วย : ไร่/ละ

รายการ	มุขอ	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>วิธีการเตรียมดินที่ดำเนินการในปัจจุบัน</b>			
<b>ที่ไร่</b>			
เผาเศษซากพืช	81.58	68.75	77.78
ขุดพลิกหน้าดิน	36.84	25.00	33.33
ไถพรวน	5.26	12.50	7.41
ถางหญ้า	7.89	12.50	9.26
<b>ที่ไม่ผล/ไม่ยืนต้น</b>			
ถางหญ้า	48.00	71.43	56.41
เผาเศษซากพืช	28.00	28.57	28.21
ขุดพลิกหน้าดิน	36.00	7.14	25.64
ไถพรวน	-	7.14	2.56
<b>ความถี่ของการเผาเศษซากพืช</b>			
เผาเฉพาะปีแรกก่อนเพาะปลูก	41.94	72.73	50.00
เผาทุกปีหลังเก็บเกี่ยว	45.16	27.27	40.48
ไม่แน่นอน	12.90	-	9.52
<b>ประโยชน์ของการเผาเศษซากพืช</b>			
ไม่ทราบ	17.95	-	12.50
ไม่ให้ประโยชน์	-	17.65	5.36
ให้ประโยชน์	82.05	82.35	82.14
- ปรับปรุงบำรุงดินให้ดีขึ้น	68.75	71.43	69.57
- ปรับปรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ขึ้น	62.50	57.14	60.87
- ป้องกันกำจัดโรคแมลงและวัชพืช	37.50	50.00	41.30
- สะดวกในการเตรียมพื้นที่เพาะปลูก	37.50	35.71	36.96
- ประหยัดเวลา	21.88	42.86	28.26
- ประหยัดพลังงานในการเตรียมพื้นที่	6.25	21.43	10.87

ตารางที่ 15 : (ต่อ)

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	มูเซอ	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>ผลเสียของการเผาเศษซากพืช</b>			
ไม่ทราบ	23.08	11.76	19.64
ไม่มีผลเสีย	51.28	52.94	51.79
มีผลเสีย โดย	25.64	35.29	28.57
- ทำลายต้นไม้ที่มีประโยชน์	70.00	50.00	62.50
- ทำให้ดินเสื่อมไม่อุดมสมบูรณ์	20.00	50.00	31.25
- มลพิษ	20.00	33.33	25.00
- ทำให้ดินแข็ง	20.00	-	12.50
- ไฟลุกไหม้	-	16.67	6.25
<b>คุณภาพดินในปัจจุบันเมื่อเปรียบเทียบกับ 5 ปีที่ผ่านมา</b>			
เสื่อมโทรม	92.31	82.35	89.29
เหมือนเดิม	5.13	17.65	8.93
ไม่ทราบ	2.56	-	1.79
<b>ผลที่ได้รับจากสภาพดินเสื่อมโทรม</b>			
ผลผลิตที่ได้ลดลง	97.22	100.00	98.00
พืชที่ปลูกไม่ค่อยเจริญเติบโต	80.56	100.00	86.00
หน้าดินถูกชะล้างพังทลาย	13.89	7.14	12.00
ศัตรูพืชเพิ่มขึ้น	2.78	-	2.00
<b>สาเหตุทำให้ดินเสื่อมโทรม</b>			
ไม่ทราบ	36.11	64.29	44.00
ทราบ	63.89	35.71	56.00
- ใสปุ๋ยเคมีมากเกินไป	43.48	60.00	46.46
- ไร่ที่ดินติดต่อกันโดยไม่มีการปรับปรุงดิน	39.13	80.00	46.43
- ธาตุอาหารในดินลดลง	39.13	-	32.14
- ใสสารเคมีมากเกินไป	4.35	40.00	10.71
- หน้าดินถูกชะล้าง	13.04	-	10.71
- ไม่ใสปุ๋ยเคมี	8.70	-	7.14
- มีการเผาเศษพืชในแปลง	-	20.00	3.57



ตารางที่ 15 : (ต่อ)

หน่วย : ไร่/ละ

รายการ	มูเซอ	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>การแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม</b>			
ได้ดำเนินการ	69.44	78.57	72.00
ไม่ได้ดำเนินการ	27.78	28.57	28.00
สาเหตุที่ไม่ได้ดำเนินการ			
- ไม่ทราบว่าจะทำอย่างไร	100.00	50.00	85.71
- ขาดเงินทุน	-	50.00	14.29
วิธีดำเนินการ			
- ใส่ปุ๋ยเคมี	60.00	54.55	58.33
- ใส่ปุ๋ยคอก	44.00	54.55	47.22
- ใส่ปุ๋ยหมัก	40.00	63.64	47.22
- ปลูกพืชหมุนเวียน	20.00	18.18	19.44
- ใส่ปุ๋ยพืชสด	8.00	-	5.56
- ใส่ปูนขาว	8.00	-	5.56
<b>การใช้ที่ดินในการเพาะปลูกปัจจุบันมีส่วนทำให้ดินเสื่อมโทรมลง</b>			
ไม่ทราบ	33.33	35.29	33.93
ทำให้ดินเสื่อมโทรม	38.46	29.41	35.71
ไม่ทำให้ดินเสื่อมโทรม	28.21	35.29	30.36
<b>ครัวเรือนเกษตรกรเคยเห็นดินถูกชะล้างเมื่อฝนตก</b>			
เคย	74.36	35.29	62.50
ไม่เคย	25.64	64.71	37.50
<b>ผลกระทบของการชะล้างที่มีต่อการเพาะปลูก</b>			
ไม่ทำให้เกิดปัญหาอะไร	13.79	-	11.43
ไม่ทราบ	3.45	-	2.86
เกิดปัญหา	86.21	100.00	88.57
ลักษณะของปัญหา			
- เกิดร่องน้ำ	76.00	66.67	74.19
- ผลผลิตเสียหาย	44.00	16.67	38.71
- พื้นที่เสียหาย	24.00	16.67	22.58
- พืชไม่ค่อยเจริญเติบโต	16.00	33.33	19.35
- ดินเสื่อมโทรม	12.00	33.33	16.13

ตารางที่ 15 : (ต่อ)

หน่วย : ไร่/ละ

รายการ	มุขอ	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>การดำเนินการแก้ปัญหาดินอุกษะล่างพังทลาย</b>			
ไม่ได้ดำเนินการ	44.00	83.33	51.61
ได้ดำเนินการ	56.00	16.67	48.39
สาเหตุที่ไม่ได้ดำเนินการ			
- ไม่ทราบจะอย่างไร	100.00	80.00	93.75
- ที่ดินไม่ได้เป็นของตนเอง	-	20.00	6.25
วิธีดำเนินการ			
- ปลุกหญ้าแฝก	64.29	100.00	66.67
- ปลุกพืชเป็นชั้นบันได	42.86	-	40.00
- ทำร่องน้ำ	35.71	-	33.33
- สร้างคันดิน	28.57	-	26.67
- ปลุกต้นไม้	7.14	-	6.67
<b>หน่วยงานที่ให้คำแนะนำวิธีการแก้ไขปัญหาดินอุกษะล่าง</b>			
กรมพัฒนาที่ดิน	78.57	100.00	80.00
มูลนิธิโครงการหลวง	35.71	100.00	40.00
<b>การได้รับความรู้เกี่ยวกับวิธีการป้องกันดินเสื่อมโทรม</b>			
เคย	74.36	76.47	75.00
ไม่เคย	25.64	23.53	25.00
หน่วยงานที่ให้ความรู้			
- มูลนิธิโครงการหลวง	55.17	61.54	57.14
- กรมพัฒนาที่ดิน	62.07	38.46	54.76
- กรมป่าไม้	3.45	-	2.38
- กรรมการหมู่บ้าน	-	7.69	2.38
<b>ผลที่คาดว่าจะได้รับการดำเนินการป้องกัน</b>			
ไม่ทราบ	-	15.38	4.76
ได้ผล	100.00	84.62	95.24
สาเหตุที่การดำเนินการป้องกันได้ผล			
- เห็นจากตัวอย่าง	51.72	45.45	50.00
- ดินไม่อุกษะล่าง	44.83	27.27	40.00
- มีความรู้	3.45	27.27	10.00

ตารางที่ 15 : (ต่อ)

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	มูเซอ	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
การนำวิธีที่ได้รับคำแนะนำมาใช้เมื่อต้องพบกับปัญหา			
ดินเสื่อมโทรมหรือดินชะล้างพังทลาย			
ใช่	100.00	84.62	95.24
ไม่แน่ใจ	-	15.38	4.76
ความสนใจ/ยอมรับในพันธุ์พืชใหม่หรือเทคโนโลยีใหม่			
สนใจ	100.00	82.35	94.64
ไม่แน่ใจ	-	17.65	5.36
สาเหตุที่ไม่แน่ใจ			
- ไม่มีพื้นที่เพาะปลูก	-	33.33	33.34
- ราคาผลผลิต	-	33.33	33.33
- รอคู้ตัวอย่าง	-	33.33	33.33

ตารางที่ 16 : ทัศนคติด้านการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของครัวเรือนเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน  
จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46

หน่วย : ไร่/ละ

รายการ	มุเซอ	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>แนวคิดในการเปลี่ยนแปลงการทำเกษตร</b>			
เปลี่ยน	74.36	64.71	71.43
ไม่แน่ใจ	15.38	17.65	16.07
ไม่เปลี่ยน	10.26	17.65	12.50
<b>สาเหตุของการเปลี่ยนแปลง</b>			
<b>1. ข้าวไร่</b>			
ลดลง	100.00	-	100.00
- ขาดแคลนแรงงาน	100.00	-	100.00
<b>2. ถั่วแดงหลวง</b>			
ลดลง	20.00	-	20.00
- ขาดพื้นที่เพาะปลูก	100.00	-	100.00
เลิก	80.00	-	80.00
กิจกรรมทดแทน			
- ดอกไม้	50.00	-	50.00
- ผัก	50.00	-	50.00
- ชিং	25.00	-	25.00
<b>เหตุผลของการเปลี่ยนแปลง</b>			
- ราคาดี	75.00	-	75.00
- ไร่พื้นที่เพาะปลูกน้อย	50.00	-	50.00
<b>3. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์</b>			
เพิ่มขึ้น	50.00	100.00	57.14
- ราคาดี	66.67	-	50.00
- ดูแลง่าย	33.33	100.00	50.00
ลดลง	50.00	-	42.86
- ราคาผลผลิตตกต่ำ	66.67	-	66.67
- ไม่ได้เลี้ยงสัตว์	33.33	-	33.33

ตารางที่ 16 : (ต่อ)

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	मुखो	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>4. พืชไร่</b>			
เล็ก	100.00	-	100.00
กิจกรรมทดแทน			
- พัก	100.00	-	100.00
สาเหตุของการเปลี่ยนแปลง			
- ราคาดี	100.00	-	100.00
<b>5. พืช</b>			
เล็ก	-	100.00	100.00
กิจกรรมทดแทน			
- เฟิร์น	-	100.00	100.00
- ไม้ดอก	-	100.00	100.00
เหตุผลของการเปลี่ยนแปลง			
- ราคาดี	-	100.00	100.00
- ดูแลง่าย	-	100.00	100.00
<b>6. สวนผสม</b>			
เพิ่มขึ้น	-	100.00	100.00
- รายได้ตลอดปี	-	100.00	100.00
<b>7. พัก</b>			
เพิ่มขึ้น	100.00	100.00	100.00
- ราคาดี	100.00	100.00	100.00
<b>8. ิจง</b>			
เพิ่มขึ้น	100.00	-	100.00
- ราคาดี	100.00	-	100.00
<b>9. สตรอเบอรี่</b>			
ลดลง	-	100.00	100.00
- ต้นทุนการผลิตสูง	-	50.00	50.00
- ขาดแคลนแหล่งน้ำ	-	50.00	50.00

## ตารางที่ 16 : (ต่อ)

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	मुखो	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>10. สมุนไพร</b>			
เพิ่มขึ้น	-	100.00	100.00
- ราคาดี	-	100.00	100.00
<b>11. ดอกตูมเงินตูมทอง</b>			
เพิ่มขึ้น	88.89	100.00	90.00
- ราคาดี	100.00	-	88.89
- ดูแลง่าย	12.50	100.00	22.22
ลดลง	11.11	-	10.00
- ขาดแคลนแหล่งน้ำ	100.00	-	100.00
<b>12. ดอกลิเอทริส</b>			
เพิ่มขึ้น	100.00	-	100.00
- รายได้ดี	100.00	-	100.00
<b>13. ไม้ดอก/ไม้ประดับ</b>			
เพิ่มขึ้น	100.00	-	100.00
- ราคาดี	100.00	-	100.00
<b>14. เฟิร์น</b>			
เพิ่มขึ้น	100.00	100.00	100.00
- รายได้ดี	100.00	100.00	100.00

ตารางที่ 17 : แนวความคิดในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง  
ห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46

หน่วย : ไร่/ละ

รายการ	มูลค่า	คน/ไร่	รวม/ไร่
<b>แนวคิดในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร</b>			
ใส่ปุ๋ยให้เพียงพอ	82.05	76.47	80.36
ปรับปรุงบำรุงดิน	74.36	64.71	71.43
ลงทุนเรื่องจัดหาแหล่งน้ำ	23.08	11.76	19.64
เปลี่ยนพันธุ์ใหม่	5.13	23.53	10.71
พรวนดิน	2.56	11.76	5.36
กำจัดวัชพืช	-	5.88	1.79
<b>การวางแผนเปลี่ยนไปสู่อาชีพนอกภาคการเกษตร</b>			
ไม่เปลี่ยน	87.18	82.35	85.71
เปลี่ยน	10.26	5.88	8.93
ไม่มีความเห็น/ไม่แน่ใจ	2.56	11.76	5.36
<b>อาชีพที่คิดจะทำ</b>			
<b>1.รับจ้าง</b>	100.00	100.00	40.00
เหตุผล			
- รายได้ดี	-	100.00	50.00
- รายได้แน่นอน	-	100.00	50.00
<b>2.ค้าขาย</b>	100.00	-	60.00
เหตุผล			
- รายได้ตลอดปี	75.00	-	100.00
<b>สาเหตุที่ไม่คิดเปลี่ยน</b>			
- ไม่มีความรู้	76.47	35.71	64.58
- ด้อยอยู่แล้ว	17.65	-	12.50
- อาชีพหลัก	-	28.57	8.33
- ไม่มีเงินทุน	2.94	7.14	6.25
- ขาดแคลนแรงงาน	-	21.43	4.17







ตารางที่ 20 : สถานที่จำหน่ายผลผลิตของครัวเรือนเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน  
จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46

หน่วย : ร้อยละ

ประเภทพืช	ชนิดพืช	สถานที่จำหน่ายผลผลิต		
		ที่นาที่ไร่	ที่บ้าน	ผู้รับซื้อ
พืชไร่	ข้าวไร่ (ใส่ปุ๋ย)	-	-	-
	ข้าวไร่ (ไม่ใส่ปุ๋ย)	-	-	-
ไม้ผล	ถั่วแดงหลวง (ไม่ใส่ปุ๋ย)	-	89.45	10.55
	บัว (ใส่ปุ๋ย)	40.87	35.58	23.55
	บัว (ไม่ใส่ปุ๋ย)	45.17	12.67	42.16
ไม้ยืนต้น	พลับ (ใส่ปุ๋ย)	10.73	5.88	83.39
	กาแฟ (ใส่ปุ๋ย)	-	21.26	78.74
	กาแฟ (ไม่ใส่ปุ๋ย)	-	60.53	39.47
พืชผัก	ผักกาดหางหงษ์	-	11.15	88.85
	ผักกาดขาวปลี	-	19.98	80.02
	ผักกาดฮ่องเต้	35.73	11.00	53.27
	คะน้ายอดคอกยคำ	-	-	100.00
พืชสมุนไพร	ถั่วลิ้นเตาหวาน	-	12.30	87.70
	สตรอเบอร์รี่	-	28.77	71.23
	โรสแมรี่	-	-	100.00
ไม้ดอก/ไม้ประดับ	เลมอนทาย์ม	-	-	100.00
	ดอกแคลาลิลลี่	-	-	100.00
ไม้ประดับ	ดอกตุ้มเงินตุ้มทอง (ปี1)	-	-	100.00
	ดอกตุ้มเงินตุ้มทอง	36.02	49.57	14.41
	ดอกลิเอทริส	-	100.00	-
	เฟิร์น (ปี1)	63.89	36.11	-
	เฟิร์น	-	44.52	55.48

ตารางที่ 21 : ต้นทุนผันแปร ต้นทุนคงที่และต้นทุนทั้งหมดในการผลิตพืช ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46

หน่วย: บาท/ไร่

ประเภทพืช	ชนิดพืช	ต้นทุนผันแปรทั้งหมด			ต้นทุนคงที่			ต้นทุนทั้งหมด		
		เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม
พืชไร่	ข้าวไร่ (ใส่ปุ๋ย)	489.04	4,405.89	4,894.93	-	96.14	96.14	489.04	4,502.03	4,991.07
	ข้าวไร่ (ไม่ใส่ปุ๋ย)	212.92	4,302.00	4,514.92	-	85.76	85.76	212.92	4,387.76	4,600.68
	ถั่วแดงหลวง (ไม่ใส่ปุ๋ย)	226.80	3,314.23	3,541.03	-	57.12	57.12	226.80	3,371.35	3,598.15
ไม้ผล	บ๊วย (ใส่ปุ๋ย)	558.64	1,334.78	1,893.42	-	42.16	42.16	558.64	1,376.94	1,935.58
	บ๊วย (ไม่ใส่ปุ๋ย)	552.59	749.65	1,302.24	-	29.65	29.65	552.59	779.30	1,331.89
	พลับ (ใส่ปุ๋ย)	969.56	1,995.38	2,964.94	-	62.29	62.29	969.56	2,057.67	3,027.23
ไม้ยืนต้น	กาแฟ (ใส่ปุ๋ย)	534.52	924.68	1,459.20	-	33.99	33.99	534.52	958.67	1,493.19
	กาแฟ (ไม่ใส่ปุ๋ย)	115.55	1,836.66	1,952.21	-	207.10	207.10	115.55	2,043.76	2,159.31
พืชผัก	ผักกาดหางหงษ์	1,933.91	8,353.46	10,287.37	-	228.00	228.00	1,933.91	8,581.46	10,515.37
	ผักกาดขาวปลี	3,774.56	12,152.74	15,927.30	-	185.47	185.47	3,774.56	12,338.21	16,112.77
	ผักกาดฮ่องเต้	3,028.19	10,861.80	13,889.99	-	335.43	335.43	3,028.19	11,197.23	14,225.42
	คะน้ายอดคดอยคำ	2,094.98	7,236.57	9,331.55	-	220.15	220.15	2,094.98	7,456.72	9,551.70
	ถั่วงอกเตาหวาน	2,434.25	14,074.91	16,509.16	-	459.75	459.75	2,434.25	14,534.66	16,968.91
	สตอร์เบอร์รี่	18,675.19	19,210.28	37,885.47	392.31	329.40	721.71	19,067.50	19,539.68	38,607.18
พืชสมุนไพร	โรสแมรี่	23,519.05	91,742.98	115,262.03	-	2,262.05	2,262.05	23,519.05	94,005.03	117,524.08
	เลมอนทายม์	7,980.00	80,718.76	88,698.76	-	1,110.00	1,110.00	7,980.00	81,828.76	89,808.76

ตารางที่ 21 : (ต่อ)

หน่วย: บาท/ไร่

ประเภทพืช	ชนิดพืช	ต้นทุนผันแปรทั้งหมด			ต้นทุนคงที่			ต้นทุนทั้งหมด		
		เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม
ไม้ดอก/	ดอกแคลาลิลลี่	39,358.57	114,597.40	153,955.97	-	1,228.29	1,228.29	39,358.57	115,825.69	155,184.26
ไม้ประดับ	ดอกตุ้มเงินตุ้มทอง (ปี1)	6,060.19	18,040.35	24,100.54	310.34	181.65	491.99	6,370.53	18,222.00	24,592.53
	ดอกตุ้มเงินตุ้มทอง	4,768.53	18,654.67	23,423.20	-	231.64	231.64	4,768.53	18,886.31	23,654.84
	ดอกลิเอทริส	21,371.13	94,145.63	115,516.76	-	4,442.75	4,442.75	21,371.13	98,588.38	119,959.51
	เฟิร์น (ปี1)	8,828.67	42,306.28	51,134.95	-	1,447.56	1,447.56	8,828.67	43,753.84	52,582.51
	เฟิร์น	12,220.61	27,712.08	39,932.69	-	1,179.06	1,179.06	12,220.61	28,891.14	41,111.75

ตารางที่ 22 : มูลค่าผลผลิต ต้นทุนและผลตอบแทนจากการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46

หน่วย: บาท/ไร่

ประเภทพืช	ชนิดพืช	มูลค่าผลผลิตเฉลี่ย (บาท/ไร่)	ต้นทุนผันแปรทั้งหมด (บาท/ไร่)	ต้นทุนเงินสด (บาท/ไร่)	ต้นทุนทั้งหมด (บาท/ไร่)	ผลตอบแทนเหนือ ต้นทุนผันแปร (บาท/ไร่)	ผลตอบแทนเหนือ ต้นทุนเงินสด (บาท/ไร่)	ผลตอบแทนเหนือ ต้นทุนทั้งหมด (บาท/ไร่)
พืชไร่	ข้าวไร่ (ใส่ปุ๋ย)	2,863.02	4,894.93	489.04	4,991.07	-2,031.91	2,373.98	-2,128.05
	ข้าวไร่ (ไม่ใส่ปุ๋ย)	1,659.60	4,514.92	212.92	4,600.68	-2,855.32	1,446.68	-2,941.08
	ถั่วแดงหลวง (ไม่ใส่ปุ๋ย)	3,195.95	3,541.03	226.80	3,598.15	-345.08	2,969.15	-402.20
ไม้ผล	บ๊วย (ใส่ปุ๋ย)	1,617.45	1,893.42	558.64	1,935.58	-275.97	1,058.81	-318.13
	บ๊วย (ไม่ใส่ปุ๋ย)	1,782.77	1,302.24	552.59	1,331.89	480.53	1,230.18	450.88
	พลับ (ใส่ปุ๋ย)	3,368.10	2,964.94	969.56	3,027.23	403.16	2,398.54	340.87
ไม้ยืนต้น	กาแฟ (ใส่ปุ๋ย)	2,311.44	1,459.20	534.52	1,493.19	852.24	1,776.92	818.25
	กาแฟ (ไม่ใส่ปุ๋ย)	1,773.35	1,952.21	115.55	2,159.31	-178.87	1,657.80	-385.97
พืชผัก	ผักกาดหางหงษ์	5,295.23	10,287.37	1,933.91	10,515.37	-4,992.14	3,361.32	-5,220.14
	ผักกาดขาวปลี	8,473.87	15,927.30	3,774.56	16,112.77	-7,453.43	4,699.31	-7,638.90
	ผักกาดฮ่องเต้	6,305.31	13,889.99	3,028.19	14,225.42	-7,584.68	3,277.12	-7,920.11
	คะน้ายอดดอยคำ	4,898.39	9,331.55	2,094.98	9,551.70	-4,433.16	2,803.41	-4,653.31
	ถั่วลันเตาหวาน	7,937.11	16,509.16	2,434.25	16,968.91	-8,572.05	5,502.86	-9,031.80
	สตอเบอรี่	38,249.12	37,885.47	19,067.50	38,607.18	363.65	19,181.62	-358.06
พืชสมุนไพร	โรสแมรี่	110,286.00	115,262.03	23,519.05	117,524.08	-4,976.03	86,766.95	-7,238.08
	เลมอนทายม์	64,930.25	88,698.76	7,980.00	89,808.76	-23,768.51	56,950.25	-24,878.51

ตารางที่ 22 : (ต่อ)

หน่วย: บาท/ไร่

ประเภทพืช	ชนิดพืช	มูลค่าผลผลิตเฉลี่ย (บาท/ไร่)	ต้นทุนผันแปรทั้งหมด (บาท/ไร่)	ต้นทุนเงินสด (บาท/ไร่)	ต้นทุนทั้งหมด (บาท/ไร่)	ผลตอบแทนเหนือ		
						ต้นทุนผันแปร (บาท/ไร่)	ต้นทุนเงินสด (บาท/ไร่)	ต้นทุนทั้งหมด (บาท/ไร่)
ไม้ดอก/	ดอกแคลลาลิลลี่	80,300.00	153,955.97	39,358.57	155,184.26	-73,655.97	40,941.43	-74,884.26
ไม้ประดับ	ดอกตุ้มเงินตุ้มทอง (ปี1)	14,120.68	24,100.54	6,370.53	24,592.53	-9,979.86	7,750.15	-10,471.85
	ดอกตุ้มเงินตุ้มทอง	20,390.97	23,423.20	4,768.53	23,654.84	-3,032.23	15,622.44	-3,263.87
	ดอกลิเอทริส	71,970.62	115,516.76	21,371.13	119,959.51	-43,546.14	50,599.49	-47,988.89
	เฟิร์น (ปี1)	17,499.21	51,134.95	8,828.67	52,582.51	-33,635.74	8,670.54	-35,083.30
	เฟิร์น	37,475.31	39,932.69	12,220.61	41,111.75	-2,457.38	25,254.70	-3,636.44

ตารางที่ 23 : ปัญหาในการผลิตทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรเป็นรายพืช ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง  
ห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46

หน่วย : ไร่/ละ

รายการ	มูเซอ	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>ชนิดพืช</b>			
<b>1.ข้าวไร่</b>			
<b>ครัวเรือนที่ปลูก</b>	71.79	23.53	57.14
<b>ไม่มีปัญหา</b>	7.14	25.00	9.38
<b>มีปัญหา</b>	92.86	75.00	90.62
<b>ลักษณะปัญหา</b>			
ปริมาณผลผลิตต่ำ	57.69	66.67	58.62
ปัจจัยการผลิตราคาสูง	42.31	100.00	48.28
วัชพืชรบกวน	42.31	66.67	44.83
สภาพดินเสื่อม	42.31	33.33	41.38
ศัตรูพืชรบกวน	34.62	66.67	37.93
ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	15.38	33.33	17.24
ขาดแคลนเงินทุน	11.54	66.67	17.24
ราคาผลผลิตตกต่ำ	11.54	-	10.34
ไม่มีหนังสือสำคัญในที่ดิน	7.69	-	6.90
ที่ทำกินไม่เพียงพอ	3.85	33.33	6.90
การขนส่งผลผลิตไม่สะดวก	3.85	-	3.45
โรคระบาด	3.85	-	3.45
ภัยธรรมชาติ	3.85	-	3.45

## ตารางที่ 23 : (ต่อ)

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	मुख	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>2.ตัวแดงหลวง</b>			
<b>ครัวเรือนที่ปลูก</b>	46.15	-	32.14
<b>ไม่มีปัญหา</b>	-	-	-
<b>มีปัญหา</b>	100.00	-	100.00
<b>ลักษณะปัญหา</b>			
ราคาผลผลิตตกต่ำ	61.11	-	61.11
ปัจจัยการผลิตราคาสูง	55.56	-	55.56
ศัตรูพืชรบกวน	55.56	-	55.56
ปริมาณผลผลิตต่ำ	55.56	-	55.56
สภาพดินเสื่อม	55.56	-	55.56
ภัยธรรมชาติ	44.44	-	44.44
วัชพืชรบกวน	27.78	-	27.78
โรคระบาด	22.22	-	22.22
ผลผลิตคุณภาพต่ำ	22.22	-	22.22
ขาดแคลนเงินทุน	16.67	-	16.67
ผู้รับซื้อเอาเปรียบ	16.67	-	16.67
ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	11.11	-	11.11
การขนส่งผลผลิตไม่สะดวก	11.11	-	11.11
ไม่มีหนังสือสำคัญในที่ดิน	5.56	-	5.56



## ตารางที่ 23 : (ต่อ)

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	มุเซอ	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>3.ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์</b>			
<b>ครัวเรือนที่ปลูก</b>	61.54	17.65	48.21
<b>ไม่มีปัญหา</b>	8.33	-	7.41
<b>มีปัญหา</b>	91.67	100.00	92.59
<b>ลักษณะปัญหา</b>			
บึงจัดการผลิตราคาสูง	72.73	66.67	72.00
ราคาผลผลิตตกต่ำ	54.55	100.00	60.00
ปริมาณผลผลิตต่ำ	54.55	-	48.00
ศัตรูพืชรบกวน	40.91	33.33	40.00
ขาดแคลนเงินทุน	22.73	100.00	32.00
สภาพดินเสื่อม	36.36	-	32.00
วัชพืชรบกวน	22.73	33.33	24.00
ภัยธรรมชาติ	18.18	-	16.00
ผู้รับซื้อเอาเปรียบ	4.55	33.33	8.00
ผลผลิตคุณภาพต่ำ	9.09	-	8.00
ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	9.09	-	8.00
โรคระบาด	9.09	-	8.00
ที่ทำกินไม่เพียงพอ	-	33.33	4.00
การขนส่งผลผลิตไม่สะดวก	4.55	-	4.00
ไม่มีหนังสือสำคัญในที่ดิน	4.55	-	4.00

ตารางที่ 23 : (ต่อ)

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	มุเซอ	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>4.บ๊วย</b>			
<b>ครัวเรือนที่ปลูก</b>	58.97	47.06	55.36
<b>ไม่มีปัญหา</b>	-	12.50	3.23
<b>มีปัญหา</b>	100.00	87.50	96.77
<b>ลักษณะปัญหา</b>			
บึงจัดการผลิตราคาสูง	78.26	71.43	76.67
ราคาผลผลิตตกต่ำ	52.17	85.71	60.00
ปริมาณผลผลิตต่ำ	56.52	57.14	56.67
ผลผลิตคุณภาพต่ำ	30.43	14.29	26.67
ขาดแคลนเงินทุน	21.74	42.86	26.67
ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	21.74	28.57	23.33
ศัตรูพืชรบกวน	21.74	28.57	23.33
วัชพืชรบกวน	21.74	14.29	20.00
ภัยธรรมชาติ	4.35	28.57	10.00
สภาพดินเสื่อม	4.35	14.29	6.67
การขนส่งผลผลิตไม่สะดวก	4.35	14.29	6.67
ผู้รับซื้อเอาเปรียบ	-	14.29	3.33
ไม่มีหนังสือสำคัญในที่ดิน	4.35	-	3.33

## ตารางที่ 23 : (ต่อ)

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	มูเซอ	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>5.พลับ</b>			
<b>ครัวเรือนที่ปลูก</b>	23.08	17.65	21.43
<b>ไม่มีปัญหา</b>	22.22	-	16.67
<b>มีปัญหา</b>	77.78	100.00	83.33
<b>ลักษณะปัญหา</b>			
ปัจจัยการผลิตราคาสูง	85.71	66.67	80.00
ขาดแคลนเงินทุน	57.14	33.33	50.00
ราคาผลผลิตตกต่ำ	42.86	66.67	50.00
ปริมาณผลผลิตต่ำ	57.14	33.33	50.00
วัชพืชรบกวน	28.57	33.33	30.00
ผลผลิตคุณภาพต่ำ	28.57	33.33	30.00
ขาดแคลนแรงงาน	-	33.33	10.00
ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	-	33.33	10.00
ศัตรูพืชรบกวน	14.29	-	10.00
ภัยธรรมชาติ	-	33.33	10.00
<b>6.ลินจี</b>			
<b>ครัวเรือนที่ปลูก</b>	15.38	23.53	17.86
<b>ไม่มีปัญหา</b>	-	25.00	10.00
<b>มีปัญหา</b>	100.00	75.00	90.00
<b>ลักษณะปัญหา</b>			
ราคาผลผลิตตกต่ำ	66.67	66.67	66.67
ปริมาณผลผลิตต่ำ	66.67	33.33	55.56
ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	50.00	33.33	44.44
ปัจจัยการผลิตราคาสูง	33.33	66.67	44.44
ขาดแคลนเงินทุน	-	66.67	22.22
ศัตรูพืชรบกวน	16.67	-	11.11
วัชพืชรบกวน	-	33.33	11.11
สภาพดินเสื่อม	-	33.33	11.11
ผลผลิตคุณภาพต่ำ	16.67	-	11.11
ไม่มีหนังสือสำคัญในที่ดิน	16.67	-	11.11

## ตารางที่ 23 : (ต่อ)

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	มุเซอ	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>7.กล้วย</b>			
ครัวเรือนที่ปลูก	5.13	-	3.57
ไม่มีปัญหา	50.00	-	50.00
มีปัญหา	50.00	-	50.00
<b>ลักษณะปัญหา</b>			
ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	100.00	-	100.00
ปัจจัยการผลิตราคาสูง	100.00	-	100.00
วัชพืชรบกวน	100.00	-	100.00
ราคาผลผลิตตกต่ำ	100.00	-	100.00
<b>8.เมียง</b>			
ครัวเรือนที่ปลูก	-	5.88	1.79
ไม่มีปัญหา	-	-	-
มีปัญหา	-	100.00	100.00
<b>ลักษณะปัญหา</b>			
ขาดแคลนเงินทุน	-	100.00	100.00
ปัจจัยการผลิตราคาสูง	-	100.00	100.00
ราคาผลผลิตตกต่ำ	-	100.00	100.00
<b>9.กาแฟ</b>			
ครัวเรือนที่ปลูก	15.38	29.41	19.64
ไม่มีปัญหา	-	-	-
มีปัญหา	100.00	100.00	100.00
<b>ลักษณะปัญหา</b>			
ปัจจัยการผลิตราคาสูง	83.33	80.00	81.82
ราคาผลผลิตตกต่ำ	50.00	100.00	72.73
ปริมาณผลผลิตต่ำ	50.00	60.00	54.55
ขาดแคลนเงินทุน	16.67	40.00	27.27
ศัตรูพืชรบกวน	33.33	-	18.18
วัชพืชรบกวน	-	20.00	9.09
การขนส่งผลผลิตไม่สะดวก	16.67	-	9.09

## ตารางที่ 23 : (ต่อ)

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	มุเซอ	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>10.ฝึกภาคทางทฤษฎี</b>			
<b>ครัวเรือนที่ปลูก</b>	7.69	11.76	8.93
<b>ไม่มีปัญหา</b>	33.33	-	20.00
<b>มีปัญหา</b>	66.67	100.00	80.00
<b>ลักษณะปัญหา</b>			
ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	100.00	100.00	100.00
ศัตรูพืชรบกวน	100.00	100.00	100.00
ปัจจัยการผลิตราคาสูง	50.00	-	25.00
วัชพืชรบกวน	-	50.00	25.00
ราคาผลผลิตตกต่ำ	50.00	-	25.00
<b>11.ฝึกภาคชาวป่ลี</b>			
<b>ครัวเรือนที่ปลูก</b>	7.69	17.65	10.71
<b>ไม่มีปัญหา</b>	-	-	-
<b>มีปัญหา</b>	100.00	100.00	100.00
<b>ลักษณะปัญหา</b>			
ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	100.00	100.00	100.00
ศัตรูพืชรบกวน	66.67	66.67	66.67
ราคาผลผลิตตกต่ำ	100.00	33.33	66.67
ปัจจัยการผลิตราคาสูง	66.67	33.33	50.00
สภาพดินเสื่อม	66.67	-	33.33
ที่ทำกินไม่เพียงพอ	33.33	-	16.67
ขาดแคลนเงินทุน	33.33	-	16.67

## ตารางที่ 23 : (ต่อ)

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	मुख	คนเมือง	รวมเฉลี่ย
<b>12.ผักกาดฮ่องเต้</b>			
ครัวเรือนที่ปลูก	25.64	-	17.86
ไม่มีปัญหา	-	-	-
มีปัญหา	100.00	-	100.00
<b>ลักษณะปัญหา</b>			
ราคาผลผลิตตกต่ำ	90.00	-	90.00
ปัจจัยการผลิตราคาสูง	70.00	-	70.00
ศัตรูพืชรบกวน	60.00	-	60.00
ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	60.00	-	60.00
สภาพดินเสื่อม	40.00	-	40.00
ปริมาณผลผลิตต่ำ	20.00	-	20.00
ผลผลิตคุณภาพต่ำ	20.00	-	20.00
ขาดแคลนเงินทุน	20.00	-	20.00
วัชพืชรบกวน	20.00	-	20.00
โรคระบาด	10.00	-	10.00
ที่ทำกินไม่เพียงพอ	10.00	-	10.00
การขนส่งผลผลิตไม่สะดวก	10.00	-	10.00
<b>13.คะน้ายอดดอยคำ</b>			
ครัวเรือนที่ปลูก	17.95	-	12.50
ไม่มีปัญหา	-	-	-
มีปัญหา	100.00	-	100.00
<b>ลักษณะปัญหา</b>			
ราคาผลผลิตตกต่ำ	100.00	-	100.00
ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	71.43	-	71.43
ปัจจัยการผลิตราคาสูง	71.43	-	71.43
ศัตรูพืชรบกวน	57.14	-	57.14
วัชพืชรบกวน	28.57	-	28.57
ขาดแคลนเงินทุน	28.57	-	28.57
สภาพดินเสื่อม	28.57	-	28.57
การขนส่งผลผลิตไม่สะดวก	28.57	-	28.57
ผลผลิตคุณภาพต่ำ	28.57	-	28.57
โรคระบาด	14.29	-	14.29
ปริมาณผลผลิตต่ำ	14.29	-	14.29

## ตารางที่ 23 : (ต่อ)

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	มูเซอ	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>14. ถั่วลิ้นเต้าหวาน</b>			
<b>ครัวเรือนที่ปลูก</b>	15.38	-	10.71
<b>ไม่มีปัญหา</b>	-	-	-
<b>มีปัญหา</b>	100.00	-	100.00
<b>ลักษณะปัญหา</b>			
ราคาผลผลิตตกต่ำ	83.33	-	83.33
ศัตรูพืชรบกวน	66.67	-	66.67
ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	66.67	-	66.67
ปัจจัยการผลิตราคาสูง	50.00	-	50.00
โรคระบาด	50.00	-	50.00
วัชพืชรบกวน	33.33	-	33.33
ปริมาณผลผลิตต่ำ	33.33	-	33.33
ผลผลิตคุณภาพต่ำ	33.33	-	33.33
สภาพดินเสื่อม	33.33	-	33.33
ที่ทำกินไม่เพียงพอ	16.67	-	16.67
การขนส่งผลผลิตไม่สะดวก	16.67	-	16.67
<b>15. ถั่วลิ้นเต้า</b>			
<b>ครัวเรือนที่ปลูก</b>	12.82	-	8.93
<b>ไม่มีปัญหา</b>	-	-	-
<b>มีปัญหา</b>	100.00	-	100.00
<b>ลักษณะปัญหา</b>			
ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	100.00	-	100.00
ปัจจัยการผลิตราคาสูง	100.00	-	100.00
ราคาผลผลิตตกต่ำ	80.00	-	80.00
ศัตรูพืชรบกวน	20.00	-	20.00
วัชพืชรบกวน	20.00	-	20.00
ปริมาณผลผลิตต่ำ	20.00	-	20.00
ผลผลิตคุณภาพต่ำ	20.00	-	20.00

## ตารางที่ 23 : (ต่อ)

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	มูเซอ	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>16.ผักกาดหวาน</b>			
ครัวเรือนที่ปลูก	7.69	-	5.36
ไม่มีปัญหา	33.33	-	33.33
มีปัญหา	66.67	-	66.67
<b>ลักษณะปัญหา</b>			
ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	100.00	-	100.00
ปัจจัยการผลิตราคาสูง	50.00	-	50.00
ศัตรูพืชรบกวน	50.00	-	50.00
ราคาผลผลิตตกต่ำ	50.00	-	50.00
ผลผลิตคุณภาพต่ำ	50.00	-	50.00
<b>17.สลัดหวาน</b>			
ครัวเรือนที่ปลูก	7.69	-	5.36
ไม่มีปัญหา	-	-	-
มีปัญหา	100.00	-	100.00
<b>ลักษณะปัญหา</b>			
ปัจจัยการผลิตราคาสูง	100.00	-	100.00
ราคาผลผลิตตกต่ำ	66.67	-	66.67
ปริมาณผลผลิตต่ำ	66.67	-	66.67
ศัตรูพืชรบกวน	33.33	-	33.33
การขนส่งผลผลิตไม่สะดวก	33.33	-	33.33



## ตารางที่ 23 : (ต่อ)

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	มุเซอ	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>18.จิง</b>			
<b>ครัวเรือนที่ปลูก</b>	2.56	5.88	3.57
<b>ไม่มีปัญหา</b>	-	-	-
<b>มีปัญหา</b>	100.00	100.00	100.00
<b>ลักษณะปัญหา</b>			
ราคาผลผลิตตกต่ำ	100.00	100.00	100.00
ขาดแคลนแรงงาน	-	100.00	50.00
ปัจจัยการผลิตราคาสูง	100.00	-	50.00
ศัตรูพืชรบกวน	100.00	-	50.00
วัชพืชรบกวน	-	100.00	50.00
<b>19.สตรอเบอร์รี่</b>			
<b>ครัวเรือนที่ปลูก</b>	-	41.18	12.50
<b>ไม่มีปัญหา</b>	-	-	-
<b>มีปัญหา</b>	-	100.00	100.00
<b>ลักษณะปัญหา</b>			
ราคาผลผลิตตกต่ำ	-	85.71	85.71
ปัจจัยการผลิตราคาสูง	-	71.43	71.43
ศัตรูพืชรบกวน	-	71.43	71.43
ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	-	57.14	57.14
ขาดแคลนเงินทุน	-	42.86	42.86
วัชพืชรบกวน	-	14.29	14.29
ที่ทำกินไม่เพียงพอ	-	14.29	14.29
ปริมาณผลผลิตต่ำ	-	14.29	14.29
ผู้รับซื้อเอาเปรียบ	-	14.29	14.29
ผลผลิตคุณภาพต่ำ	-	14.29	14.29

## ตารางที่ 23 : (ต่อ)

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	มุเซอ	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>20. โรสแมรี่</b>			
<b>ครัวเรือนที่ปลูก</b>	15.38	17.95	16.07
<b>ไม่มีปัญหา</b>	-	-	-
<b>มีปัญหา</b>	100.00	100.00	100.00
<b>ลักษณะปัญหา</b>			
ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	83.33	33.33	66.67
ราคาผลผลิตตกต่ำ	50.00	100.00	66.67
ปัจจัยการผลิตราคาสูง	83.33	-	55.56
ผลผลิตคุณภาพต่ำ	50.00	66.67	55.56
ศัตรูพืชรบกวน	66.67	-	44.44
ปริมาณผลผลิตต่ำ	50.00	-	33.33
วัชพืชรบกวน	33.33	-	22.22
สภาพดินเสื่อม	33.33	-	22.22
ที่ทำกินไม่เพียงพอ	16.67	-	11.11
<b>21. เลมอนท้ายม</b>			
<b>ครัวเรือนที่ปลูก</b>	17.95	-	12.50
<b>ไม่มีปัญหา</b>	-	-	-
<b>มีปัญหา</b>	100.00	-	100.00
<b>ลักษณะปัญหา</b>			
ราคาผลผลิตตกต่ำ	71.43	-	71.43
ปัจจัยการผลิตราคาสูง	57.14	-	57.14
ศัตรูพืชรบกวน	57.14	-	57.14
ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	57.14	-	57.14
ขาดแคลนเงินทุน	14.29	-	14.29
โรคระบาด	42.86	-	42.86
ปริมาณผลผลิตต่ำ	28.57	-	28.57
วัชพืชรบกวน	28.57	-	28.57
ผลผลิตคุณภาพต่ำ	28.57	-	28.57
สภาพดินเสื่อม	28.57	-	28.57
ที่ทำกินไม่เพียงพอ	14.29	-	14.29
การขนส่งผลผลิตไม่สะดวก	14.29	-	14.29

## ตารางที่ 23 : (ต่อ)

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	มุเซอ	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>22.สมุนไพรมะเขือเทศ</b>			
ครัวเรือนที่ปลูก	7.69	11.76	8.93
ไม่มีปัญหา	33.33	-	20.00
มีปัญหา	66.67	100.00	80.00
<b>ลักษณะปัญหา</b>			
ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	100.00	50.00	75.00
ปัจจัยการผลิตราคาสูง	100.00	50.00	75.00
ศัตรูพืชรบกวน	50.00	100.00	75.00
ปริมาณผลผลิตต่ำ	50.00	50.00	50.00
ผลผลิตคุณภาพต่ำ	-	50.00	25.00
ขาดแคลนแรงงาน	-	50.00	25.00
<b>23.ดอกแคดำลินสีด</b>			
ครัวเรือนที่ปลูก	30.77	23.53	28.57
ไม่มีปัญหา	8.33	-	6.25
มีปัญหา	91.67	100.00	93.75
<b>ลักษณะปัญหา</b>			
ราคาผลผลิตตกต่ำ	100.00	75.00	93.33
ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	90.91	75.00	86.67
ปัจจัยการผลิตราคาสูง	81.82	25.00	66.67
ปริมาณผลผลิตต่ำ	36.36	25.00	33.33
ศัตรูพืชรบกวน	27.27	25.00	26.67
ผลผลิตคุณภาพต่ำ	27.27	-	20.00
ขาดแคลนเงินทุน	18.18	-	13.33
สภาพดินเสื่อม	18.18	-	13.33
การขนส่งผลผลิตไม่สะดวก	18.18	-	13.33
วัชพืชรบกวน	18.18	-	13.33
โรคระบาด	9.09	-	6.67

## ตารางที่ 23 : (ต่อ)

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	มุเซอ	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>24.ดอกตูมเงินตูมทอง</b>			
<b>ครัวเรือนที่ปลูก</b>	69.23	58.82	66.07
<b>ไม่มีปัญหา</b>	18.52	10.00	16.22
<b>มีปัญหา</b>	81.48	90.00	83.78
<b>ลักษณะปัญหา</b>			
บึงจ้ำยการผลิตราคาสูง	90.91	88.89	90.32
ราคาผลผลิตตกต่ำ	68.18	66.67	67.74
ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	63.64	77.78	67.74
ศัตรูพืชรบกวน	36.36	44.44	38.71
วัชพืชรบกวน	22.73	22.22	22.58
สภาพดินเสื่อม	22.73	11.11	19.35
ขาดแคลนเงินทุน	22.73	11.11	19.35
ปริมาณผลผลิตต่ำ	9.09	22.22	12.90
ผู้รับซื้อเอาเปรียบ	9.09	22.22	12.90
ผลผลิตคุณภาพต่ำ	13.64	11.11	12.90
การขนส่งผลผลิตไม่สะดวก	9.09	11.11	9.68
โรคระบาด	4.55	11.11	6.45
ที่ทำกินไม่เพียงพอ	-	11.11	3.23

## ตารางที่ 23 : (ต่อ)

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	มุเซอ	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>25.ดอกเกลือทรีส</b>			
<b>ครัวเรือนที่ปลูก</b>	53.85	47.06	51.79
<b>ไม่มีปัญหา</b>	-	-	-
<b>มีปัญหา</b>	100.00	100.00	100.00
<b>ลักษณะปัญหา</b>			
ปัจจัยการผลิตราคาสูง	71.43	87.50	75.86
ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	76.19	62.50	72.41
ราคาผลผลิตตกต่ำ	66.67	75.00	68.97
ศัตรูพืชรบกวน	38.10	25.00	34.48
ขาดแคลนเงินทุน	28.57	25.00	27.59
ปริมาณผลผลิตต่ำ	23.81	25.00	24.14
ผลผลิตคุณภาพต่ำ	23.81	-	17.24
สภาพดินเสื่อม	23.81	-	17.24
การขนส่งผลผลิตไม่สะดวก	19.05	-	13.79
ที่ทำกินไม่เพียงพอ	4.76	12.50	6.90
โรคระบาด	4.76	12.50	6.90
วัชพืชรบกวน	4.76	-	3.45
ผู้รับซื้อเอาเปรียบ	-	12.50	3.45

## ตารางที่ 23 : (ต่อ)

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	มูเซอ	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>26.ไบเฟิร์น</b>			
<b>ครัวเรือนที่ปลูก</b>	41.03	64.71	48.21
<b>ไม่มีปัญหา</b>	-	-	-
<b>มีปัญหา</b>	100.00	100.00	100.00
<b>ลักษณะปัญหา</b>			
บึงจัดการผลิตราคาสูง	87.50	81.82	85.19
ราคาผลผลิตตกต่ำ	62.50	90.91	74.07
ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	62.50	72.73	66.67
ศัตรูพืชรบกวน	25.00	63.64	40.74
ขาดแคลนเงินทุน	31.25	18.18	25.93
สภาพดินเสื่อม	25.00	9.09	18.52
วัชพืชรบกวน	18.75	9.09	14.81
ผู้รับซื้อเอาเปรียบ	12.50	9.09	11.11
ผลผลิตคุณภาพต่ำ	18.75	-	11.11
ที่ทำกินไม่เพียงพอ	6.25	9.09	7.41
การขนส่งผลผลิตไม่สะดวก	12.50	-	7.41
โรคระบาด	-	9.09	3.70
ปริมาณผลผลิตต่ำ	-	9.09	3.70

ตารางที่ 24 : ความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐในด้านการประกอบอาชีพของครัวเรือนเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนา  
โครงการหลวงห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2545/46

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	มุเซอ	คนเมือง	รวม/เฉลี่ย
<b>ความต้องการความช่วยเหลือด้านการประกอบอาชีพ</b>			
ต้องการ	100.00	100.00	100.00
<b>ลักษณะความต้องการ</b>			
ปัจจัยการผลิตราคายุติธรรม	76.92	82.35	78.57
สร้างแหล่งน้ำการเกษตร	79.49	64.71	75.00
จัดหาตลาดผลผลิต	69.23	76.47	71.43
ประกันราคาผลผลิตให้สูงขึ้น	58.97	58.82	58.93
จัดสรรที่ทำกินจัดทำเอกสารสิทธิ์	35.90	41.18	37.50
ส่งเสริมและแนะนำเกี่ยวกับการปลูกพืช	33.33	35.29	33.93
ส่งเสริมแจกพันธุ์พืชมีคุณภาพ	15.38	35.29	21.43
ส่งเสริมและแนะนำเกี่ยวกับสารเคมี	12.82	11.76	12.50
ส่งเสริมแนะนำการปรับปรุงบำรุงดิน	10.26	5.88	8.93
อุปกรณ์การเกษตร	2.56	5.88	3.57

# ภาคผนวก



ตารางภาคผนวก ข้อมูลการสำรวจจำแนกตามสถานที่และประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน  
ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน จังหวัดเชียงราย ปีการผลิต 2546/47

ชนิดพืช	หมู่บ้าน	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	จำนวนตัวอย่าง
ข้าวไร่ (ใส่ปุ๋ย)	ห้วยน้ำริน	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	1
	เมืองน้อย	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	2
	ดอยมด	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	2
	แสนเจริญ	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	2
	ห้วยม่วง	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	1
	รวม				8
ข้าวไร่ (ไม่ใส่ปุ๋ย)	ห้วยน้ำริน	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	5
	แสนเจริญ	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	2
	ห้วยม่วง	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	1
	รวม				8
ถั่วแดงหลวง (ไม่ใส่ปุ๋ย)	ห้วยน้ำริน	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	3
	แสนเจริญ	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	4
	ห้วยม่วง	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	1
	รวม				8
บ๊วย(ใส่ปุ๋ย)	ห้วยน้ำริน	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	4
	เมืองน้อย	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	3
	ดอยมด	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	1
	รวม				8
บ๊วย(ไม่ใส่ปุ๋ย)	ห้วยน้ำริน	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	1
	เมืองน้อย	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	5
	แสนเจริญ	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	1
	ห้วยม่วง	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	1
	รวม				8
พลับ(ใส่ปุ๋ย)	ห้วยน้ำริน	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	6
	เมืองน้อย	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	1
	ดอยมด	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	1
	รวม				8

## ตารางภาคผนวก (ต่อ)

ชนิดพืช	หมู่บ้าน	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	จำนวนตัวอย่าง
กาแฟ(ใส่ปุ๋ย)	ห้วยน้ำริน	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	2
	เมืองน้อย	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	4
	คอยมด	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	1
	รวม				7
กาแฟ(ไม่ใส่ปุ๋ย)	ห้วยน้ำริน	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	2
	เมืองน้อย	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	1
	คอยมด	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	2
	รวม				5
ผักกาดหางหงษ์	ห้วยน้ำริน	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	3
	เมืองน้อย	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	1
	คอยมด	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	1
	รวม				5
ผักกาดขาวปลี (ชลประทาน)	ห้วยน้ำริน	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	3
	เมืองน้อย	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	2
	คอยมด	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	1
	รวม				3
ผักกาดฮ่องเต้ (ชลประทาน)	ห้วยน้ำริน	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	7
	คอยมด	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	1
	รวม				8
คะน้ายอดคอยคำ (ชลประทาน)	ห้วยน้ำริน	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	4
	เมืองน้อย	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	2
	คอยมด	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	2
	รวม				8
ถั่วลิ้นเตาหวาน (ชลประทาน)	ห้วยน้ำริน	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	6
	คอยมด	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	2
	รวม				8
สตรอเบอรี่ (ชลประทาน)	เมืองน้อย	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	8
	รวม				8

## ตารางภาคผนวก (ต่อ)

ชนิดพืช	หมู่บ้าน	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	จำนวนตัวอย่าง
โรสแมรี่ (ชลประทาน)	ห้วยน้ำริน	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	5
	คอยมด	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	4
				รวม	9
เลมอนทาร์ม (ชลประทาน)	ห้วยน้ำริน	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	5
	คอยมด	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	3
				รวม	8
แคลลาลิลลี่ (ชลประทาน)	ห้วยน้ำริน	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	5
	เมืองน้อย	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	4
				รวม	9
คุ่มเงิน-คุ่มทอง (ชลประทาน)	ห้วยน้ำริน	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	2
	เมืองน้อย	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	6
				รวม	8
ลิเอทริส	ห้วยน้ำริน	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	2
	เมืองน้อย	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	5
	คอยมด	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	1
			รวม	8	
เฟิร์นหนัง (ชลประทาน)	ห้วยน้ำริน	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	2
	เมืองน้อย	แม่เจดีย์ใหม่	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	6
				รวม	8
รวม					150

